

השדר כוח הימי

בטאון חייל הימי

חמ"ס 87 - 88

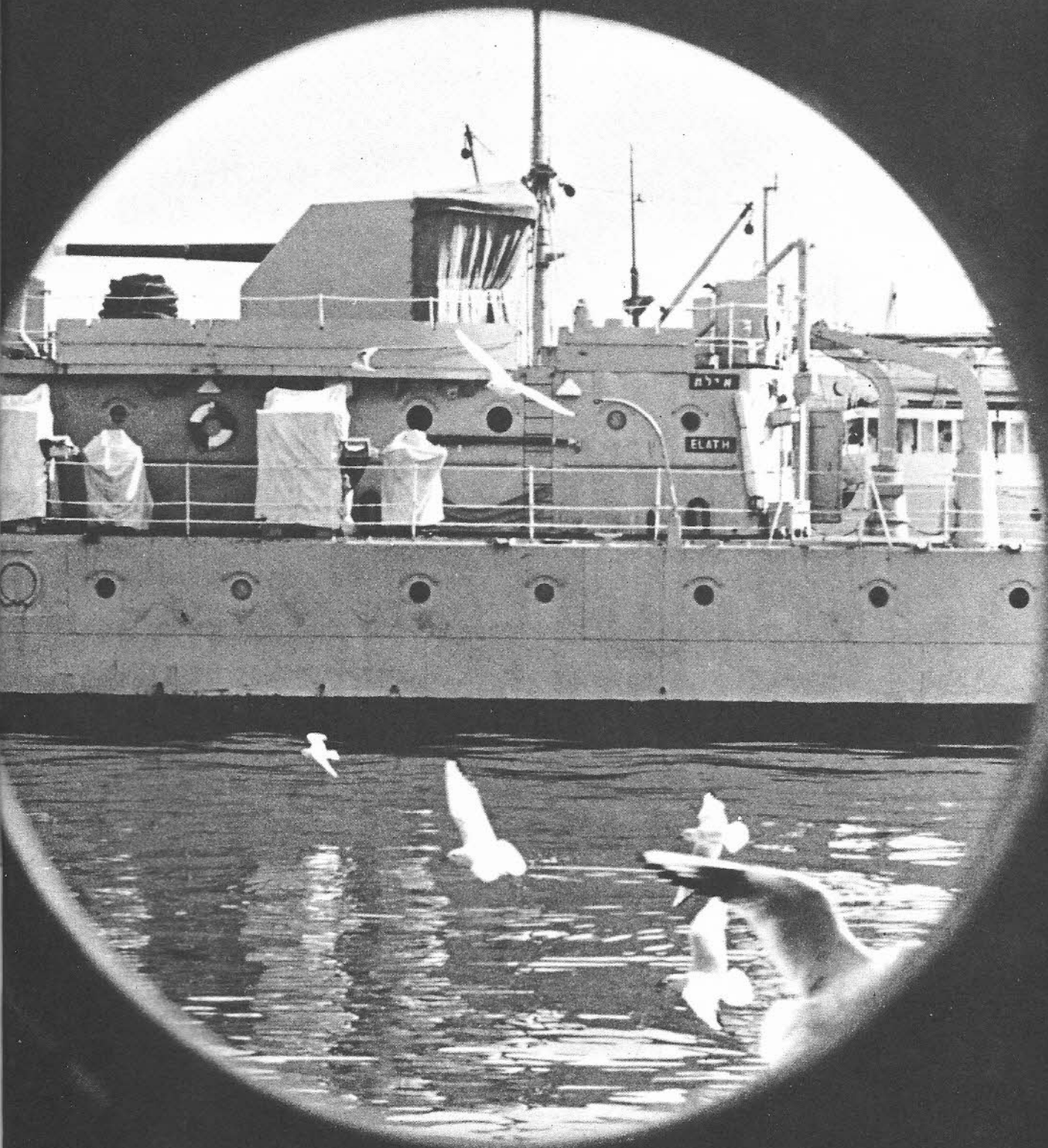
הערכות
בטאון חיל ה

"אָמַר אֲדֹנָי אָשׁוּב מִמְצָלוֹת גֹּם"

(תהלים, ס"ח, 23)

מערכות-ים

בטאון חיל-הים

מ ע ר כ ו ת

בית ההוצאה של
צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
 "מערכות": העורך סא"ל צבי סיני
 עורך-משנה: רס"נ לי מרחב
 "מערכות-חימוש": קצין-עריכה רביסרן יעקב להט
 "מערכות-פלס": קצין-עריכה סגן-אלוף שלמה לב
 "מערכות-שריון": קצין-עריכה רביסרן מאיר איזנטל
 "קשר ואלקטרוניקה": רביסרן מהנדס י. בעל-שם
 מרכזת המערכת: מרים דרורי
 צוות המערכת: סא"ל מ. שריג ש. גפני, א. גולדברשט

עורך: סרן אלי שחף

עריכה גרפית ושרטוט הדגם: **אלי שפיר**
 צלם המערכת: **עודד עגור**
 כתובת המערכת: ד. צ. 1074, צה"ל
 הדפסת הדגם: פ. ס. ט. ל, דפוס אופסט בע"מ

מחיר חוברת בודדת 1-25 ל"י
 דמי מגוי לשנה (6 חוברות) — 4 ל"י
 בעניני מנויים, דגמים וחברות קודמות
 יש לפנות אל: ההוצאה לאור מח' ההפצה,
 רח' ב' מס' 29, טל. 256175 — הקריה ת"א

חוב' מס' 87-88, שבט תשכ"ח, פברואר 1968

בחוברת זו דגם ענק של משחתת מצרית אל-ינאסר מדגם סקורי הסובייטי

הודפס באמצעות משרד הבטחון, ההוצאה לאור • מפעלי דפוס פלאי, פי.אי.סי. גבעתיים

מחיר חוברת זו: 3 ל"י

שעתידים היינו להקריב לולא עמדנו כל העת על בצוע המשימה המוטלת עלינו?

קרבנה של אילת לא היה לשוא, אילת שמשה תזכורת לעם בישראל שלא די בנצחון בשדה הקרב. ריבונותה של מדינה היושבת לחוף ימים משתרעת על מרחבי הים וכל אניה המניפה דגל ישראל היא חלק בלתי נפרד מאדמת המולדת. ואם נגזר עלינו לרכוש עצמאות ובטחון בדם לוחמינו, קדוש ויקר דמם של לוחמי אח"י אילת כדם שבו רוותה אדמת המולדת. ועוד נתגלה בטביעתה של אילת: אנו חיל קטן העושה מלאכתו הרחק משופרות הפרסומת ורחוק מתודעת הציבור, חיל שאנשיו מאמינים ודבקים בייעודם, מתנדבים שחייהם קודש למשימה הלטה לרוב בערפל. ולפתע חדר קרבנה של אילת אל לב כל יהודי. ולפתע הבין העם את מלוא המשמעות של תלותנו בים ואימץ אליו את הלוחמים הרחק בים. וקמו משוררים והנציחו בשירתם את הברית שכתנו עם הים.

והנה למד הצבור שאניית חיל-הים איננה רק נשק וציוד. שאניה היא מושג חי, שיש לה זהות, שצוותה רואה אותה כגוף חי והוא חי עמה ובתוכה ואף מקריב את חייו למענה.

בחוברת זו מופיע מעט מזעיר ממעללי הגבורה, המסירות ואחוות הלוחמים שנתגלו בטביעתה של אח"י אילת.

אילת וצוותה חייבים לשמש לנו מופת ולזכרם. עלינו לחנך את הדורות הבאים של ימאים ולוחמים. זכר הנופלים יגבש וילכד אותנו וידרבן אותנו ליתר מאמץ ומסירות, למען ייבנה ויגובש הכח אשר שליטתו בים תהיה בלתי מעוררת.

המלחמה בים נכנסה לעידן של נשק רב עוצמה וטכנולוגיה משוכללת. את מקומה של אילת ואח-יותיה, אשר מלאו את משימתן הרחק מעבר לאשר ניתן היה לצפות, יתפשו כלים חדישים אשר יתנו את התשובה לאמצעים המסופקים לאויב בשפע.

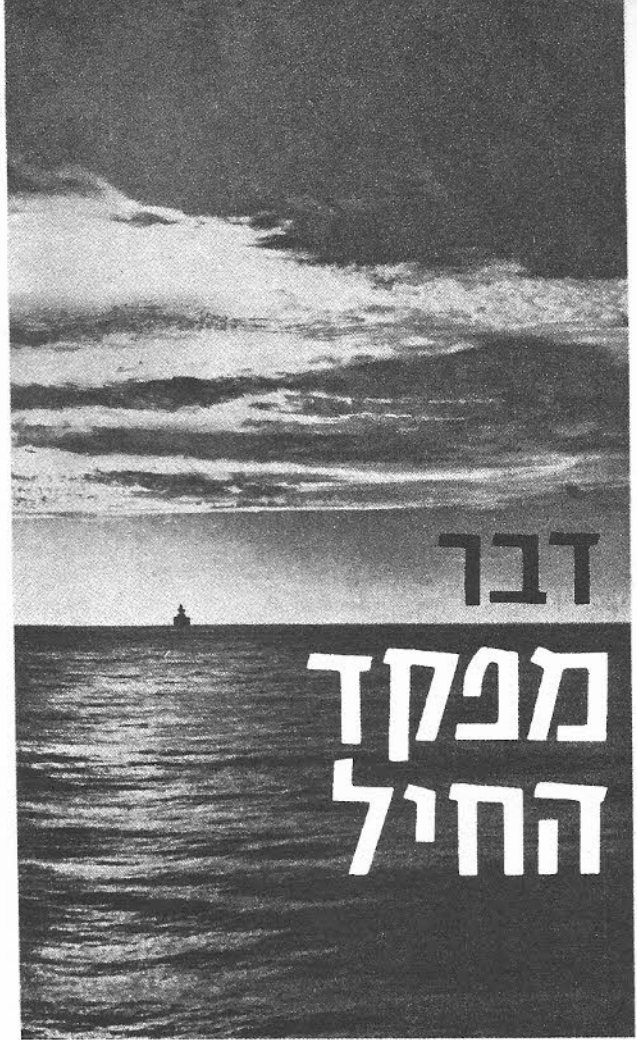
בד בבד עם המאמצים הנעשים להגביר ולזרז את התעצמותו הימית, עלינו להכשיר את עצמנו לקליטה והפעלה יעילה של הכלים שבדרך.

עלינו לדלות מתוכנו את כל משאבי הכח והידע כדי לעמוד במשימה זו.

אבדנה של אילת לא הרתיע אותנו מלהמשיך ולעמוד במשימות הבטחון השוטף בים ולא גרע מנכר-נותנו להתמודד עם האויב בים גם עם הכלים שבר-שותנו היום. כולנו שואפים לסלק את חשבונה של אח"י אילת. אולם אין אנו חמומי מוח ואנו סרים למשמעת. נשמור על שלוותנו וקור רוחנו, נפיק את הלקחים ונכין עצמנו היטב לפקודה כי תבוא.

שלמה אראל, אלוף

מפקד חיל-הים

חרף הכאב והזעם על אבדן אח"י אילת, ואתה 47 מטובי לוחמינו, חובה עלינו לכבוש את רגשותינו ולבחון בדעה צלולה ובאומץ לב את מלוא המשמעות של תקרית זו ומה הם צויה לעתיד.

אח"י אילת נפלה קרבן למזימה מתוכננת היטב של האויב, אשר נמנע מלהסתכן בקרב פנים אל פנים, והחליט להפר את תנאי הפסקת-האש אשר לפיהם הופעלה והתנהגה אח"י אילת.

הלקה מכך הוא חד משמעי, אין לצפות "למשחק הוגן" מצד האויב ואין בים קווי הפסקת אש שאפשר לבטוח בהם. מאז מלחמת ששת הימים התקרבו גב-לותינו הימיים עד לפתחי בסיסי הצי של האויב ואניות חיל-הים באשר תמצאנה בזירה הימית נמצאות בקו האש הראשון.

במלחמת ששת הימים ובעקבותיה שמר חיל-הים על חופש הפעולה בזירה הימית והודות ליוזמתו הנועזת ונוכחותו המתמדת בים אלץ את האויב להסתגר בנמליו, חרף עדיפותו במספר הכלים ובאיכות הנשק שברשותו.

חובתנו היא להמצא בים ובאותם המקומות המת-חייבים מזכויותינו לריבונות ולשיט חפשי. אין צי קיים כדי לשמור על עצמו ליד רציפיו ולא היה צי אשר מלא את ייעודו בזה שניסה לשמור על עצמו.

הקרבתנו קרבן יקר אך מי יוכל לומר מה הקרבן

ח ש מ ל

2 טורבו-גנרטורים המיצרים מתח 20 וולט, הנמצאים בחדר-המכונות;
2 דיזל-גנרטורים המיצרים מתח 220 וולט;
לוח חשמל קדמי ואחורי לחלוקת המתחים;
מערכת חשמל משנית 24 וולט.

הפלגות לחו"ל

יולי 1956 — הגעה לנמל חיפה;
31 באוקטובר 1957 — כניסה ראשונה לנמל זר, טולון;
1958, 59, 60, 61, 62, 63 — הפלגות שגר-תיות לנמלים: מסינה, נאפולי, ליבורנו, טולון, גיברלטר, מלטה;
מרץ 1964 — הפלגה לאוקינוס האטלנטי;
1965 — הפלגה אחרונה לחו"ל; ברסט;

הפלגות מיוחדות

הפלגה לקפריסין עם ציוד ואספקה לנפגעי הרעש 1959;
הפלגה לקפריסין להשתתפות בהסרטת "אקסור-דוס" (1961);
הפלגה לחילוץ פצוע מהאניה ה"ש"ש ה" (1966).

קרבות ימיים

31 באוקטובר 1956 — לכידת איבראהים אל-אוול;
11 ביולי 1967 — הטבעת ספינת-טורפדו מצרית מול חוף סיני;
21 באוקטובר 1967 — אח"י אילת הוטבעה.

אח"י אילת, משחתת מטיפוס Z (לשעבר אה"מ ZEALOUS), נבנתה באנגליה ע"י החברה CAMMEL LAIRD & Co. LTD בבירקנהד. שידרתה הונחה ב-5 במאי 1942. האניה הושקה ב-28 בפברואר 1944 ובנייתה נסתיימה ב-9 באוקטובר 1944.

נתונים טכניים

דחי: 1710 טון (במטען מלא — 2555 טון);
אורך: 362,5 רגל;
רוחב: 35,5 רגל;
מהירות מירבית: 31 קשר;
טווח שיוט מירבי במהירות 20 קשר: 2800 מיל;
צוות באיוש רגיל: 180 קצינים ובד"א;
צוות באיוש מלא: 220 קצינים ובד"א.

תותחנות

4 תותחי 4,5 אינץ', דו-תכליתיים;
6 קני נ"מ, 40 מ"מ;
6 מקלעים 0,5 מ"מ;
מערכת בקרה לתותחי שטח.

טורפדו ונגד-צוללות

4 מרגמות להטלת פצצות עומק נגד-צוללות;
2 מסלולים להטלת פצצות עומק נגד-צוללות;
8 צינורות טורפדו לירי טורפדו 21 אינץ';
מערכת בקרה לגילוי צוללות.

מ כ ו נ ה

2 טורבינות קיטור בעוצמה של 20.000 כוח סוס כל אחת;
2 דוודי קיטור תלת-תופיים בעלי לחץ 300 פאונד לאינץ' מרובע;
מיכלי דלק עבור 580 טון.

דרכה ופעלה של אח"י אילח

הם זוכרים זאת כאילו היה זה אך אתמול. "הם" — משמע הוותיקים, אלה שהביאו אותה. צ'יטה וברקה ואיציק וקלמונט ואלכס וכל האחרים. כיצד ירד הדגל הבריטי אט אט ובמקומו הונף והתנוסס הדגל הכחול-לבן. והשלט H.M.S. ZEALOUS ולידו אח"י אילת.

במסינה עלה על אח"י יפו הרמטכ"ל דאז, רב אלוף משה דיין. אח"י אילת חולפת על פני אח"י יפו במסדר-הצדעה.

ביולי הגיעה ארצה, וכאילו חשו את המלחמה באויר. אימונים ותרגילים. עדיין לא באש חיה, אלא "על יבש". המטווח ה"רטוב" הראשון נערך ב-31 באוקטובר. אניה בלתי-מזוהה קרבה לחופי הארץ, היום היא כבר מזוהה: אח"י חיפה.

"על כל אנשי צוות-ההשתלטות להתרכז ליד סירת המנוע". הדגל הלבן שהונף על תורן האיברהים לא סינוור. ידעו היטב שעד שלא השתלטת פיזית על האניה לא הושג הנצחון. ואח"י אילת היא ששיגרה את צוות ההשתלטות, 8 אנשים המצויידיים בנשק קל: צ'יטה ודורי ושמש ואחרים. הצוות הנפחד רוכז בירכתיים, והוחל בהכנות לגרירה. אטמו כל מה שאפשר. ההגה נתפס והפעילו את הגה החירום מהירכתיים. אח"י אילת בכוננות נ"מ גוררת את אברהים אל-אול, לנמל הבית.

סיפורה של אניה הוא סיפור של קרבות, הפלגות אימונים, הפלגות לחו"ל, סיורים והיתקלויות, משמרות ותורנויות — אך מעל לכל הוא סיפורו של הצוות, שהוא הוא האניה. ההזדהות בין האדם לכלי-השיט: "אצלנו אין אומרים הצוות ביצע, כי אם — האילת ביצעה".

מאות אנשים שירתו על אח"י אילת מאז נר"כשה: תותחנים, מכונאים, מוכ"מים, אתתים, אלחוטאים, אנשי-טורפדו, אפסנאים, חובשים, טבחים ומפקדים. את כל אנשי הצוות לא יכולנו לדובב אך ריכזנו את סיפוריהם של המפקדים. סיפורה של אח"י אילת הוא סיפור מפקדיה.

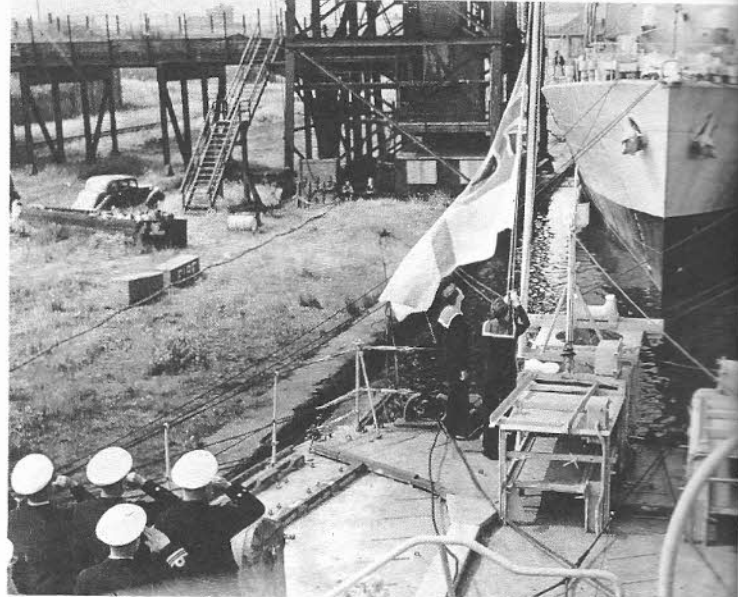
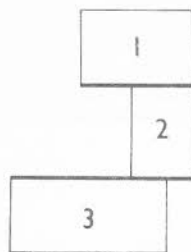
ההתרשמות הראשונה היתה מאכזבת במקצת; הן עגנו ברציף צדדי בנמל ליבר-פול, קשורות דופן אל דופן כמו היו תומכות האחת ברעותה. חלקי מכונה היו מושלכים על הסיפון, כבלים נמשכו לאורך הדפנות ולרוחב הסיפון. סמרטוטים התגוללו בכל פינה. האלה ה"דיס-טרוירס" הנפלאות? על הדופן שלטי ברונזה חלודים:

H·M·S ZEALOUS ו H·M·S ZODIAC

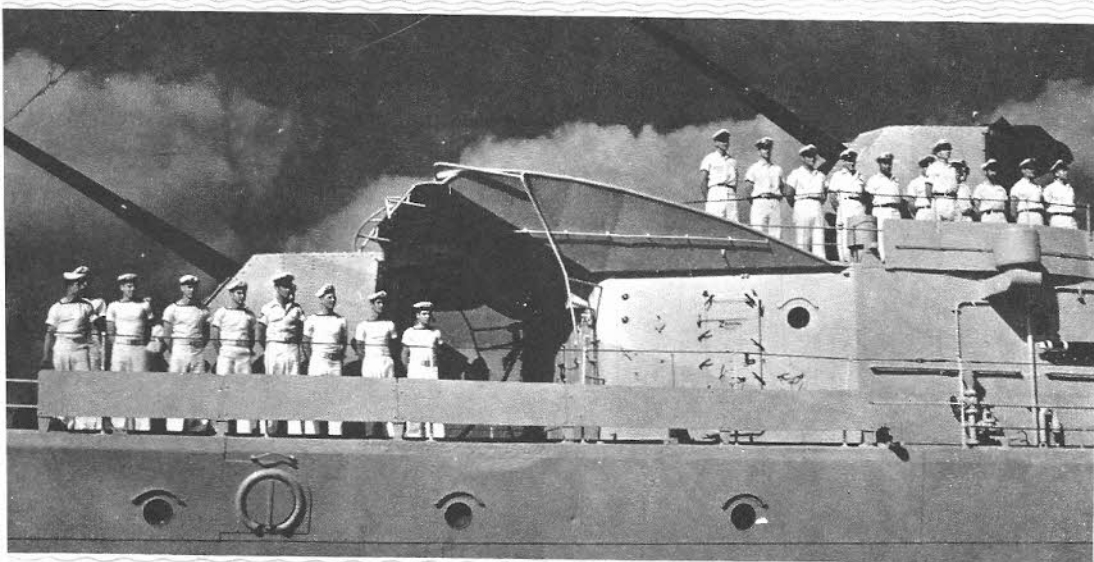
התאריך הוא ה-3 בינואר 1956.

הצוותים שלנו שנועדו לאניות אלו, נשלחו לקורסים מקצועיים בבסיסי-הצי השונים באנגליה. היו מהם שלמדו לראשונה את דרכי הפעלתה של מערכת תותחנות במשחתת, אחרים למדו את סודות הטורפדו ופצצות-העומק נגד צוללות. המוכ"מים ניצבו בפני צגי המכ"מ, עוקבים בעניין אחרי הקרן הזוהרת הנעה על צירה, עד היתקלה בהז של מטוס או כלי-שטח. נראה כי המלאכה הקלה ביותר נפלה, בסופו של חשבון, בחלקם של המכונאים. אחרי ככלות הכל — גם בפריגטות, אותן הכירו מקודם, היו מערכות של קיטור.

באפריל אותה שנה, 1956, כבר נמצא רוב רובו של הצוות על סיפוני האניות. יציאה ראשונה לים, לניסוי מהירות. 31 קשר מחדירים בך תחושת עוצמה, שכמותה לא ידעת בפריגטות. תקלות ראשונות. "גילוח" של רציף. הפלגות בתעלת לה-מאנש. ערפילים וזרמים מפתיעים. "היבנות" (WORKING UP) בפורט-לנד. אימון ראשון בירי חי ובירי על שרוול הנגרר על ידי מטוס. מגע ראשון עם צוללת. מטווח לילה עם תאורה. ירי של שתי אניות על מטרה אחת (כמה שזה סייע, מאוחר יותר, ב-31 באוקטובר). ים קשה, גלי-חרטום גבוהים. בימבו נשטף בין המרגמות, ברקה נאחז במאמץ אחרון במעקה. יום הפרידה. הצטיידות לקראת ההפלגה לארץ. אורח הכבוד במסיבת-הפרידה, אדמירל בריטי קשיש: "כמחצית השנה נמצאים אתם עמנו — ולא אירע ולוא מקרה אחד של שכרות או של התנהגות בלתי-הולמת". זה הפליא אותו מאוד.

1. דגל הצי הבריטי מורד ; אה"מ זילוס היא מעתה אח"י אילת
2. על חרטום אח"י אילת בקרדיף, אנגליה, תחילת 1956
3. אח"י אילת מגיעה לראשונה ארצה, 21 ביולי 1956

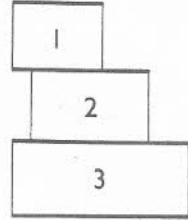
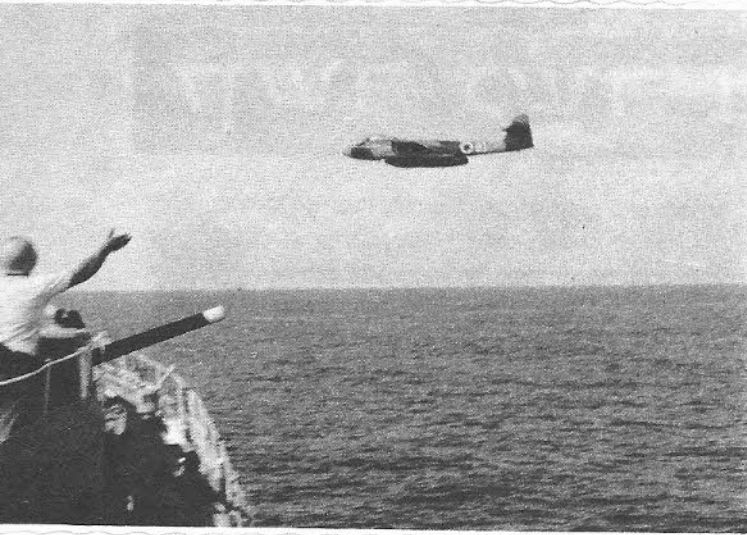

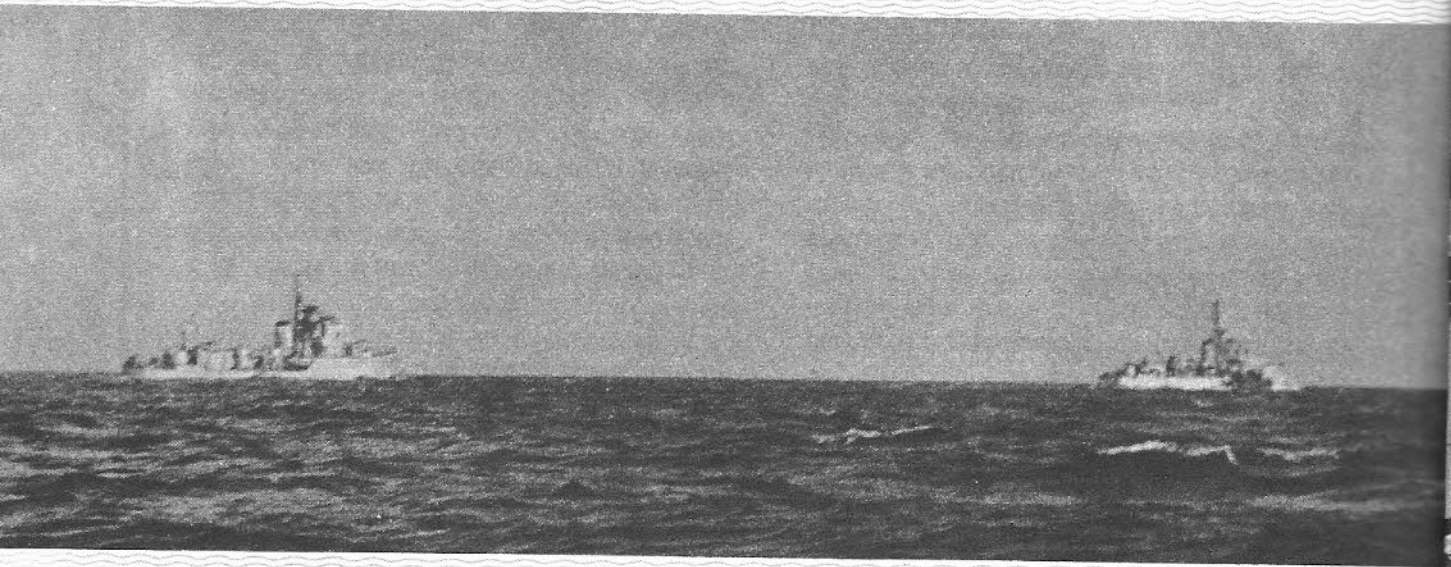
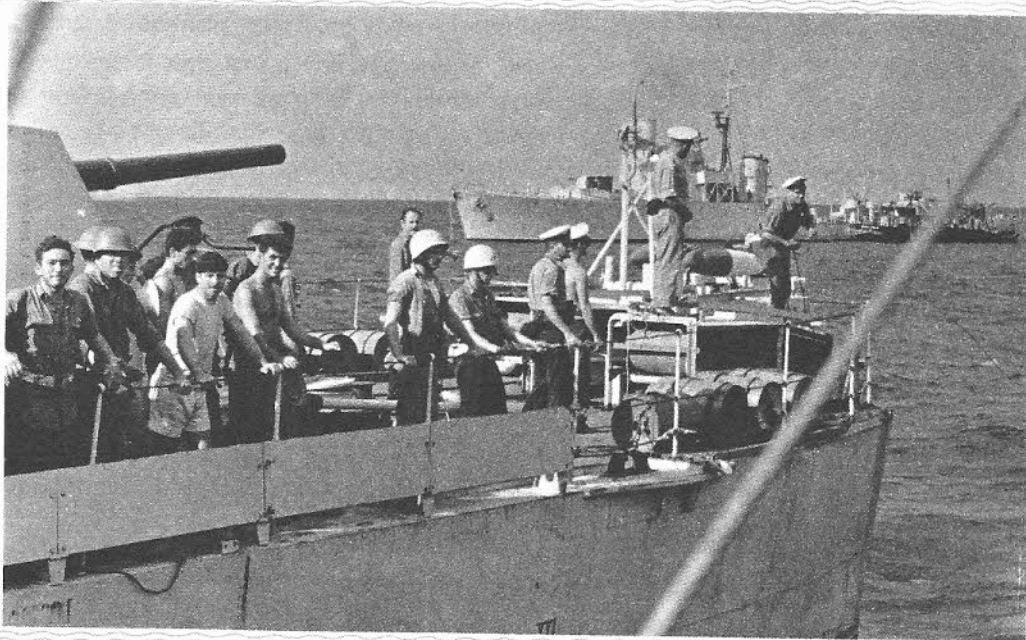
407

1228

1147-274

- 1- מטוס ח"א חולף על פני אח"י אילת בדרכו לאיבר הים-אל-אוויל
- 2- ההכנות, על סיפון אח"י אילת, לגרירת איבר הים-אל-אוויל
- 3- אח"י אילת, (מימין) גוררת את איבר הים-אל-אוויל לנמל הבית

קשר גשר בלב ים

אילת יפו פילחו במקביל את מרחבי הים הפתוח, מתאמצות שלא להדביק זו את זו ולא לפגר זו אחר זו. בחדרי המכונות של שתיהן הקפידו המכונאים להגיב במהירות על כל פקודה מן הגשר. כל סיבוב מסיבובי המכונה כמו נמדד במד-אוזן נעלם.

תרגיל העברת אדם ממשחת למשחת.

קול ירייה נשמע פולח את האויר. חבל-התקשרות דק הושלך מעל סיפונה של אח"י אילת, התפתל באויר וכהרף עין נתפס קצהו בידיהם האמונות של אנשי צוות אח"י יפו. בעקבות אותו חבל דק נמתח בין השטים כבל עבה יותר, חזק יותר.

אחד ממלחי אח"י אילת רתם עצמו באפסר, סקר במבטו את הגלים מתחת ואחר נתלה על גבי גלגלת. שניה... שתי שניות... ולקול קריאות-קצב נמשך לעבר סיפונה של אח"י יפו. מפקדי שתי המשחתות ניצבו דרוכים על גשר אניותיהם. פקודות קצרות בזקו לחדרי המכונות.

אמצע הגה.

שתיים — אפס — אפס סיבוב למכונה.

ממעמקי בטן האניות נשמעו דיווחי האישור. על הכבל המקשר בין שתיהן התנווד קלות גופו של המלח. שנמנע מהביט אל המערבולת אותה עוררו מדחפי האניות מתחתיו.

לא רק צוותי שתי המשחתות התבוננו במחזה עוצר נשימה זה, בהיאחו המלח בין שמים וים, סקרה אותו גם קבוצה קטנה של נספחים צבאיים זרים, אותם אירח חיל הים בתרגיל זה.

אנשי צבא מקצועיים אלה עקבו במשקפות אחר ביצוע התרגיל, מדדו את הזמן באמצעות שעוניהם, ורשמו לעצמם הערות. תרגיל זה, של העברת אדם מאניה לאניה, נחשב בצי העולם כאמת-מידה לרמתם של צוותי אניות-מלחמה. ההכרח לשמור על קצב אחיד של מהירות, על יכולת התמרון של ההגאי, ועל זריזות בפעולתם של הצוותים בשעת הקמת הקשר ומשיכת הגלגלת בה נאחו המלח המרחף מעל פני ים סוער — כל אלה מחייבים כושר שליטה ותגובה מהירה מצד המפקדים. לאחר דקות מתח, פקודות חטופות של המפקדים, מאמץ שרירים, ורגליו של המלח מצאו „קרקע“ מוצקה — סיפונה של אח"י יפו. הוא השתחרר במהירות מן האפסר וצבע-פניו הטבעי שב אליו. אחרי ככלות הכל, אין זה מבצע נעים; גם רגליו של מלח הורגלו לדרוד על קרקע מוצקת, ואפילו במרחבי הימים.

באותו רגע נשמעה לפתע ברמקולים יבבה צורמנית: „עמדות-קרב“. הכבל שוחרר, המכונאים הגבירו מהירות — ותוך דקות ספורות נפרדו המשחתות האחת מרעותה והתכוננו לקבל במכת-אש את פניהם של מטוסי-אויב-תוקפים.

הנספח הצבאי הבריטי, קולונל הדורסבר, שמר על הבעת-פניו החתומה, האנגלית-אופינית. עמיתו האמריקאי פרק מעליו את האיפוק המאולץ. הבריטי ציין: נאה, האנגלים אינם פזרנים במלים. האמריקאי, לעומתו לא פסק להשמיע מחמאות בשטף ניכר. הבדלי מזג — תגובה אחידה.

סיפור זה נחרת היטב בזכרוננו של סאל אלכסנדר, אשר

סיפורי ניצולים

אפשרי. מתחת לתורן, באיזור המטבח, פרצה שריפה. החלטתי שיש בכל זאת להגיע לחדר אלחוט משני ולנסות להקים משם קשר. אגב, אני עצמי הייתי בעבר אלחוטן, אך חששתי שלא אזכור הרבה, וליתר בטחון לקחתי עמי גם את רס"ל מדור אלחוט, רס"ל גרובוסקי. דוכן טורפדו קדמי (המצוי בערך במרכז האניה) נקרע ממקומו וניתק עם הסיפון שמתחתיו, התחלק לעבר דופן שמאל עד שנגע כמעט במים. האניה התחילה כבר לשקוע בירכ-תיה. „הגענו לחדר אלחוט משני. גובה המים היה עד מעל קצה הנעליים. המכשירים נראו בסדר; ניסינו להפ-

(המשך בעמוד 11)

סרן ניסים: „הרגשתי כאילו קיבלתי מכה יבשה מתחת להגורה. באניה השתרר תיכף חושך מוחלט. (יש לזכור שהשמש שקעה בשעה 17.14 וב-17.50 כבר הייתה האפלה מלאה; הטיל השני פגע בסביבות 17.40). על הגשר פגשתי את מפקד האניה שהודיע לי כי עלינו להקים קשר עם המפקדה והי מה. מחדר אלחוט הראשי דיווחו לי על נסיונות בלתי פוסקים להקמת קשר. אני עצמי ירדתי מהגשר ורצתי לחדר אלחוט משני — הדרך נראתה לי חסומה לגמרי: על הסיפון מצד ימין, רבצה הארובה ולצידה הרוגים ופצועים. ניסיתי לעבור מצד שני, גם משם היה זה בלתי

פקד על אח"י אילת בין השנים 1957—1959. תרגיל זה איפיון את רמתו הגבוהה של צוות אילת ואת כושר-ביצועה המעולה במשך כל תקופת שירותו בה.

ק-40 לא היתה זרה לסא"ל שור כשקיבל את הפיקוד עליה מידי סא"ל מנחם כהן, בספטמבר 1957. עוד קודם לכן, כאשר כיהן בתפקיד עוזר נספח צה"ל בבריטניה, ערך צמח היכרות ראשונה. ואולם אין דין היכרות כמבקר גרידא כדין מפקדה של האניה, האחראי לתפעולה היומיומי.

מספר סא"ל שור: „עד לרכישת המשחתות היו ברשותו של חיל-הים פריגטות וכלי-שיט קלים מהן — ותו לא. בקבלת המשחתות, בשנת 1956, היה משום תפנית חשובה ביותר. המשיחת היתה היא כלי-שיט בעל מערכות מסובכות ומורכבות, אשר חייבו תיאום רב בעבודת הצוות ורמה טכנית גבוהה“.

שיפוץ ראשון: הזדמנות ללמוד מן היסוד את כל מערכות האניה ולהכיר אותה לפני-ולפניה. מבצע השיפוץ היו אנשי המספנה ועמהם צוות האניה. ואכן, המאמץ עשה את שלו, וכאשר הוגף נס השירות הפעיל מחדש על תורנה של אח"י אילת היתה האניה מסוגלת למלא את יעודה בגאווה צברית כמעט. צוותה אויש בחניכי בסיס-ההדרכה של חיל-הים, אשר החלו סתאמנים עליפי „קובץ תרגילי משחתות“ שעריכתו הושלמה אז בסביבת לשיפוץ המשחתת.

כדי שבווע כמעט ניצב צוותה בעמדות-שיט. בשפת בני-יבשה פירושו של דבר — הפלגה. ואכן — אימון רדף אימון, תרגיל רדף תרגיל.

התותחנים דיברו באמצעות לוע בן 4.5 אינצ'ים.

אנשי הטורפדו שיגרו הימה דגי-מתכת המכילים 250 ק"ג חומר-נפץ.

צוותי הגילוי נצמדו בעיניהם למכשירי המכ"מ, נכונים להתריע על כל גילוי.

אנשי הלוחמה נגד-צוללות באניה היו פחות עסוקים. בידי חיל-הים לא היו אז צוללות כלל ועיקר. הפיתרון היחיד שבא

בחשבון היה האימון בחוף-לארץ. שייטת בת שלוש ספינות, שכללה את אח"י אילת, אח"י יפו ואח"י נורגה, יצאה לטולון שבצרפת. תחילה התאמנו הישראלים במתקני-החוף ולאחר מכן יצאו לים והפגינו את הידע התיאורטי אותו רכשו באימונים — נגד צוללות צרפתיות הלכה למעשה. כוסיות-יין רבות הרימו הצרפתים לכבודם של הימאים הישראלים, מהן אחת במאורע מיוחד במינו. נזכר סא"ל שור:

„יצאנו לים בטור עורפי, כשבראש השייטת מובילה אח"י אילת. האימון הראשון היה ירי נגד-מטוסים, על מטרות-שרוויל שנגררה על ידי מטוס. אילת פתחה באש, ולהפתעתם הרבה של הצרפתים — הופל השרוויל כבר במטח הראשון“.

להתפעלות נוספת מצד הצרפתים זכתה פעולתו של סמל (אז) רפאל בן-עמי ז"ל ששימש כנגד בקרת-נזקים. זריזותו וכושר אלתורו בסתימת פרצות המדורים אשר הוצפו במים — הפליאו את מדריכיו הזרים. אותו סמל בן-עמי ז"ל גילה בהזדמנות אחרת אומץ לב בלתי-ירגיל, כאשר זינק לכלי-שיט שעגן סמוך לאח"י אילת ואשר בו פרצה דליקה. בלא שקיבל כל הוראה חש בן-עמי ז"ל עם מלחים אחדים אל כלי-השיט ותוך כדי סיכון עצמי איתר את להבות-האש וכיבה אותן בלא שהסבו נזק ניכר.

בתקופת שירותו של סא"ל שור נערך על אח"י אילת הניסוי הראשון בהצבת חדר-ניתוח-חירום באניה. חדר הניתוח הוקם בהדר-אוכל קצינים. רופא האניה היה ד"ר פלדי איש-מילואים, אשר כיהן כסגן מנהל המחלקה הגניקולוגית בבית-החולים, רמב"ם. למרבית ה„מזל“ באותה הפלגה היה צורך לנתח אחד המלחים ניתוח קל. מובן שהניתוח נעשה באניה, במסגרת הניסוי, ואף נסתיים בהצלחה.

הפיקוד על אח"י אילת היה גולת-ההכותרת בקריירה הימית של סא"ל שור. הוא מסכם שלב זה בדרכו באמרו:

„דומני כי יותר מכל תפקיד אחר המוכר לי, מעניק הפיקוד על משחתת תחושת עוצמה ויכולת-שליטה בכלי-נשק מורכב“.

סיפורי ניצולים

(סוף מעמוד 10)

זקוקים לעזרה. ניסיתי לקרוא על תדרים שונים בלי הבחנה, אולי ימצא אי-שם מישהו אשר, ירצה הגורל ויענה לי.

שמעתי קולות בערבית, באיטלקית, ולבסוף גם קול דובר עברית. העברתי לו מיד את הודעתי, הוא לא קלט בתחילה ורק לאחר כמה שידורים הבין מה רוצים ממנו. כל זה היה בערך בסביבות השעה 18.45. הודעתי שאנחנו במצב מסוכן, האניה נוטה חזק על צידה, אך מנסים להתגבר על התקלות, ביקשתי שישלחו עזרה רפואית, וכן שיצינחו סירות, ביקשתי גם חיפוי אוירי“.

עיל אך מאום לא פעל. הסתבר לנו מאוחר יותר, לאחר שנשלח טכנאי לשם, כי כל הכבלים מאחורי המכשירים היו קרועים“.

„נותרו לי סה"כ שתי אפשרויות להקמת הקשר. מכשירי ההצלה המכויילים על גל 500, עורק ההצלה הב"ל, ומכשירי הקשר הניידים הקטנים. אני עצמי לקחתי מכשיר קשר, חיברתי לו אנטנה גדולה שהרכבתי מכמה שברי אנטנות שהתפורו בסביבה והתחלתי לקרוא אל כל יחידות צה"ל במרחב חצי האי סיני: „כאן אח"י אילת, נמצא 13 מיל מזרחית מפורט-סעיד, נפגענו ע"י שני טילים,“

לחימה ללא עורך

אח"י אילת עשתה דרכה בים האדריאטי, רוח-צד חבטה קשות בדפנותיה; נחשוליימים הת-רוממו עד לגובה גשר-הפיקוד — ושטפוהו בזעם. שלד האניה חישב כמעט להישבר, כשהוא נאנק נוכח מטחי הגלים. סא"ל (אז) איזי רהב, ששימש כסגן מפקד האניה, היטלטל עזות על גשר הפיקוד. על הגשר ניצב אותה שעה המפקד, סא"ל אלכס שור, בנסותו לתמרן את מעבר המסה הזו בין משברי הים. לפתע נטתה המשחתת על צדה, מאיימת לאבד את שיווי-משקלה.

אצבעותיהם של המפקד וסגנו לפתו את מעקה הגשר במאמץ להחזיק מעמד, לא להישמש. נדימים ענק טפח באותו רגע על פניהם, המדחפים הלמו בטירוף, מסתובבים לעתים בחלל ריק עד נטייתה של האניה. צלחות וחפצים התנפצו לרסיסים בחדר-האוכל.

לבסוף התישרה. מקרה זה הינה לקח ושיעור לסא"ל רהב. אז נוכח לדעת יכולתה של משחתת מהי. וכאשר נתמנה כמפקדה, חודשים אחדים לאחר מכן — למד להכירה עוד יותר. נעם לו להיווכח כי צוות אח"י אילת, ניתן ברמה חברתית ובמשמעת מן המעולות ביותר. אף על פי שקיבל את הפיקוד על האניה לאחר תקופת-ההיבנות שלה, שהיא התקופה, בה ניתן לעקוב אחר אנשי הצוות מרגע הגיעם לאניה, דרך כל שלבי האימונים ועד לסיום שירותם — השלים את החסר. "מתוך סקרנות" מספר איזי "ערכתי פעם באניה סקר בו ביקשתי לברר מהן ארצות מוצאם של המלחים. הסתבר, כי הללו עלו מחמש-עשרה ארצות, והיו בני שכבות חברתיות שונות ומגוונות".

גיבושם של כל אלה לצוות מלוכד היתה משימה לא קלה, אולם היתה זו משימה אשר טמנה בחובה סיפוק רב, הן למפקד האניה ולקציניו והן לנגדי הקבע שבמשחתת שהיו שות-פים פעילים. שעה שמספר אל"מ רהב על אודות אותה קבוצת נגדים, ניכרת בדבריו חיבה בלתי מסוייגת. היו אלה אנשים בעלי ניסיון מקצועי רב, כמותו ניתן למצוא אולי רק בצי הבריטי. אנשים כקלמונט, רס"ר האניה או מוטקה ירדן היו חלק בלתי-נפרד מנופה של האניה. יש לזכור כי צוות המשחתת מפוזר במחלקות השונות, והמפקד אינו רואה את האנשים בפעור

לתם השוטפת בכל רגע ורגע. הפיקוד הישיר עליהם מופקד בידי הנגדים, האחראים על רמתם המקצועית ועל ליכודם החברתי. גם כלפי מעלה, כלפי הקצונה, בלטה חשיבותה של שכבת הנגדים. לא פעם היוו הנגדים עזר רב לקצינים בלמוד הבעיות השונות בעבודתם, ואף המפקד נסתייע בהם בבעיות מקצועיות.

*

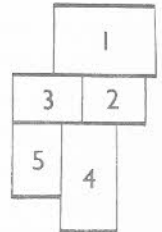
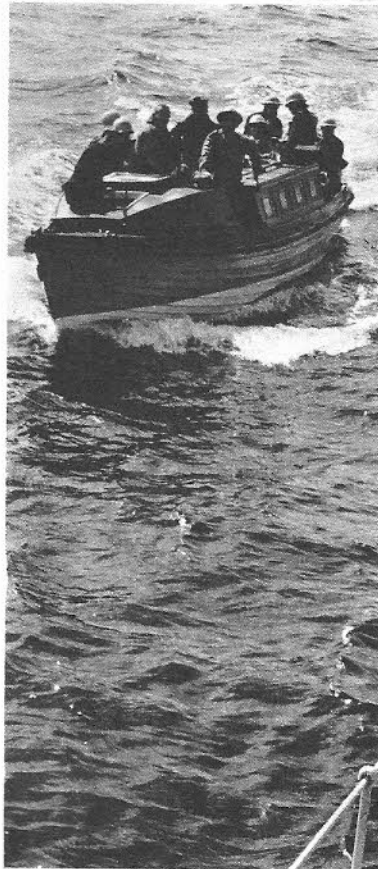
הרובאי סיים את כיבוש היעד — ושב אל מאהלו. השריונאי גמר לגמא מרחקים בתנועה ואש — וחוזר למחנהו. הטייס מנחית את מטוסו — ומחלץ את אבריו במבנה-המגורים. ואילו המלח מסיים את משמרתו — ונשאר... באניה. זהו מתקן האימונים שלו, זוהי עמדת האש שלו, זהו מקום-המנוחה שלו — וזהו ביתו, למשך 24 שעות ביממה, כל ימות השבוע, בהי-מצאו בים.

דבר זה הוא המאפיין את המשחתת — אומר אל"מ רהב "אין לה עורך, התותחן, הטבח, האפסנאי והמפקד — כולם שוים במידת הסיכון וכולם נוטלים חלק בלחימה. כך נוצרת אחוות-לוחמים, העומדת במבחן בימות שלום כבימות מלחמה. כך הופכים בודדים לצוות, והצוות למשפחה גדולה".

*

אל"מ רהב שמע על טביעתה של אילת באמצעות הרדיו, כששהה בירושלים. מכשיר הטלפון משך אותו אליו כמגנט. הוא לא צלצל לבקש פרטים נוספים. פחד לשמוע, שבצד השני של הקו יאמרו לו: "נכון, זו אמת". למחרת, בדרכו לחיפה השכם בבוקר ניסה למחות מנגד עיניו את תמונתה של משחתת השוקעת במצולות-ים.

רצף של זכרונות חלף במהירות לנגד עיניו: ההתקשרות הראשונה של אילת בפיקודו לרציף... הפלגות לחוף-לארץ... אימון ראשון עם צוללת ישראלית... עליה ראשונה על כבש המשחתת כמפקד שייטת... ולבסוף, אותה ציפור זעירה שנפלה על הסיפון בין קורסיקה לסרדיניה — ציפור קפואה, רעבה, שניקרה מתוך פיו של המפקד פתיתי-לחם, ספגה מעט חמימות בין כפות ידיו ואחר פרחה לה. אל"מ איזי רהב לא ידע להסביר לעצמו מדוע נזכר בכך. הוא גם לא התעמק...

- 1- שיחה עם כל צוות האניה ליד דוכן טורפדו
- 2- מסיבה עליזה, אחת מ- רבות, באח"י אילת
- 3- מנחת הלוחמים
- 4- סירת המנוע של אח"י אילת
- 5- ירי טורפדו מאח"י אילת

נחשונים בכל

קפטיין. רבי-חובל בצי-הסוחר. תפקיד נכבד לכל הדעות — העברת אספקה חיונית וסחורות מחופי הארץ ואליהם. אניית-המשא נחשון: רגילה למדי — 4 מחסנים גדולים, שני תרנים גבוהים, מנופים אחדים, כבלים בלי סוף.

מפקד. מפקד משחתת בצי המלחמתי. תפקיד נכבד לכל הדעות — אבטחת חופי הארץ, צי הסוחר והמטענים המועברים באניותיה, הגנה על עורק האספקה היחיד הפתוח בפני מדינת ישראל — היס. אניית חיל-הים אילת: משחתת רגילה למדי. שתי מכוונות, 40,000 כוחות-סוס, 4 תותחי-שטח גדולים, תותחי-נ"מ, תורן גבוה ועליו אנטנות לקשר ולמכ"מ.

המנצח על המלאכה בשתייהן: אברהם תבור, סא"ל לשעבר בחיל-הים, רבי-חובל כיום בצי-הסוחר. לכאורה, שתי אניות אשר המשותף להן רב מן המבדיל ביניהן. אחרי כלות הכל לשתייהן משימה עיקרית אחת: להפליג. ואף-על-פי-כן, מה רבים ההבדלים והניגודים — צורת-חיים שונה לחלוטין. אניית-הסוחר: הפלגה במהירות אטית (לא יותר מ-14 קשר). משמרותיים רגילות: 2 עד 3 אנשים על הגשר, קצין-המשמרת ליד המכ"מ, ניווט חופי ואסטרונומי, ארוחות מעולות ובזמנים קבועים, מלצר לבוש לבן מגיש בכלי-כסף; כניסה לנמל, התקשרות אטית — בשל תגובתם האטית של המנועים; הדממה של כל מערכות האניה, פריקת הסחורה; מטען כללי, פרי-הדר, כותנה, עפרות, עצים וכיוצא באלה. במלה אחת: שגרה.

אנית-מלחמה: קצב מסחרר של חיים, ביצועים מהירים, תגובות מיידיות. הפלגה במהירות גבוהה — עד כי לעתים אינך מאמין כי מסה כזאת של כ-2,000 טונות, חורשת במהירות רבה כל כך את המים. תרגילים ואימונים. אין לך יציאה לים שתהא לשם שיוט בלבד. כל הפלגה מלווה בתרגילי-ירי, תר-גילי ימאות; העברת אדם בים, גרירה, היגררות, תדלוק בלביים. עמדות קרב, עמדות-שיוט; כל הצוות — או לפחות רובו — מאייש את העמדות. המפקד על הגשר, לידו קצין-משמרת ועוזר צמוד אליו. האניה כולה הומה ורוחשת פעילות, ככוורת. בחדר המכונות צוות מוגבר, הנכון להגיב במהירות על כל פקודה; בחדרי הדוודים דרוכים המסיקים ולמעלה — ב„אולימפוס" — בחדר מרכז ידיעות-קרב — שקט, שלה נפשית לכאורה — אך מאחוריה מתח עצור. תנועת האניה מסומנת על שולחן-הסימון. צופי המכ"מ דרוכים ועיניהם נעוצות במסכים — שמא

תתגלה מטרה, תסומן על המפה, ייקבעו נתוני-התנועה שלה והאניה, אח"י אילת, תפליג אליה, כדי לפגוש בפעם האלף ואחת... אניית-סוחר ישראלית או זרה (רבה, הרבה כרמל, פלמ"ח, תיאודור הרצל, ואולי גם נחשון). אך לעולם אינך יכול לדעת: שמא היה אותו הד שהתקבל על מסך המכ"מ — אניית אויב שחדרה לתחום המים הריבוניים של מדינת ישראל, ואז משמעותו של הזיהוי שונה בתכלית — הרחק מטרת-האויב מתחום המים הטריטוריאליים שלנו, או גרירתה לנמל-הבית והענקת „דיוור חס" לאנשי צוותה.

או טול למשל את תמרוניה של האניה בהתקשרות לרציף או בהינתקות ממנו: „זכור לי כי באחד מביקורנו כאורחי הצי הבריטי במלטה, נקראנו על-ידי המפקדה לצאת בדחיפות ובמרת האפשרית לסיור מבצעי. מארחינו התפעלו מרמת האחזקה, מכושרו של הצוות בתפעולה של אילת, מרמת-הכוננות וממצבה המשופר של האניה למרות גילה. בשוכנו לנמל במלטה, התפלאנו למצוא על הרציף הצבאי חבורה נכבדה של קצינים בכירים מצי הודי-מלכותה, ובידיהם שעוני-עצר. הם מדדו את הזמן הדרוש לנו לביצוע התקשרות לרציף, הסתבר כי לא ביישנו — השיא שלהם היה 7 דקות, אצלנו ארך הדבר 10 דקות”.

רוח-צוות במשחתת: שלוש מילים אשר מובנן האמיתי — הלכה למעשה — מוחזר וברור רק למי ששירת תקופת-ימה על סיפון כלי-שיט בחיל-הים. ההתקשרות הנפשית לאניה, האהבה בין איש צוות לרעהו — רעהו לחדר, לעבודה, למלחמה, דוגמא קטנה: „זכורה לי תרומת-דם באניה. הצוות כולו השתתף בה, איש לא נעדר. השגנו אז מקום ראשון בצה"ל בנושא זה”.

סא"ל אברהם תבור: שימש כמפקדה של אח"י אילת מן ה-1 בנובמבר 1960 עד ינואר 1963. הוא אומר: „משוכנעני כי תקופת השירות כמפקד משחתת היא התקופה היפה ביותר בשירותו של כל מפקד ימי. על גשר-הפיקוד של המשחתת חש אתה כי בידך אצור כח רב. מן ההיסטוריה הימית למדתי כי אניות-מלחמה עלולות לטבוע — אך משום מה חשנו תמיד כי לאונייתנו זה לא יקרה. בטחנו בעצמנו וקיינו כי נוכל להתגבר על כל מצב”.

אניית-הסוחר נחשון: הפלגה שיגרנית לנמל צפון-אירופי. הרדיו מכוייל, כרגיל, על ה-B.B.C. „הידיעה הכתני בתדהמה. סירבתי להאמין. הייתי כאותו אדם אשר קרובו או מכרו אבד והוא מסרב להאמין כי לא יראהו עוד לעולם. אח"י אילת, אצילית וגאה כפי שהיתה ירדה גם למצולות-ים”.

רגע של מנוחה בירכתיים

ספק נערה, ספק אם

את הידיעה קיבלתי בשעות הערב המוקדמות — ומיאנתי להאמין. בדרכי למפקדה המשכתי לת- הות. אולי בכל זאת טעות... הרי אין אניה טובעת תם כך במחי צלצולו היבש של הטלפון. האמנם?

לילה של ציפיה. עשרים ושנים ניצולים בחוף. דמויות רטובות, רועדות. נורא אנושיות הרוצות להמשיך ולספר בלי סוף ופתאום נעצרים ושואלים על חבר: „ואתו אספו כבר?“ שעה רודפת שעה. ישישים ניצולים, שמונים... מאה... מאה חמישים ושניים... מאה חמישים ושנים. השעות חולפות, והספרות עמדו מלכת. השמש זרחה כבר מזמן, ואתה מתחיל להבין כי לא לכולם. ארבעים ושבעה ראו אמש את שקיעתה האחרונה. לאחר לילה של ציפיה, בו חשבת רק על החיים, מגיע תורם של אלה שאינם עוד — והמשפחות השכולות. אתה חרד לרגע בו תעמוד מולם נכלם, ספק אשם, והמלים מתלעלעות בפיהך. מה תאמר לאב, אם, אשה, ומה תגיד לילד קטן הממשיך לרכב על האופניים אותם הביא אבא מהפלגה אחרונה. אתה מלטף שיער ראשו הרך של ילד זה ומהסס רגע. המותר? ואולי הנך משיג גבול. ומישהו תופש בחולצתך ושואל: „תגיד, מה זה נעדר? זה חי או מת... רק זאת ולא יותר“.

אתה שואל אותי מה חושבים ברגעים אלה? רק זאת ולא יותר...

יודע אתה: טנק שנשרף, מטוס כי התרסק — כלים גרידא אבדו. לא כן אניה; זו, משרדה למצולות, נטלה עמה מטען של זכרונות. כאילו נשרף ביתך, לא פעם עומד הייתי על הסיפון בלילה, נשען אל מעקה האניה, שומע את משק הגלים המתדפקים אליה, רחש המנועים ורעש שרשראות העגנים — וחש את רעידותיה הקצובות. דומה היה כי גוף-ברזל ענק זה חי ונושם — וקולו קול הלמות לבה של חיה גדולה, שהאנשים בקרבה קטנים וזעירים.

לא כן ביום או בשעת עמדות-קרב. אז מתעורר האדם, גדול כשהיה, ושולט בה בחיה-משחחת זו, נצמד אליה כאילו הינה עצם מעצמו ובשר מבושרו. ובכרעה — יש היורדים עמה למצולה.

חשבת פעם על כך שטנק, מטוס, תותח — כולם לשון זכר. אניה בכל השפות לשון נקבה היא — היא. לא IT אלא SHE. לעולם אין מדברים בה בלשון דומם. תמיד — ספק נערה ספק אם.

יש אולי משהו סמלי בתגובתם של מלחי אילת שעה

שהגיעו לחוף. איש מהם לא אמר: „תנו לי אניה אחרת“; אך כמעט כולם אמרו „תנו לי אילת חדשה“.

ינואר 1963 עד ספטמבר 1964 — עשרים ואחד ירחים בסך- הכל. והסיכום הרבה יותר מכך. פרק-חיים, דפים הנתלשים מלוח שנה. כל יום ויום בנפרד מתוכם איבד כל משמעות, נותר בזיכרון משקעו של רגע אחד היולי, רגע של סיפוק וחדוות יצירה. כך — נדמה לי — זוכרים פיקוד על משחתת.

באתי אליה לאחר שקודם לכן שרתי באחותה ה„יריבה“, אחי יפו. מזור ואולי מצחיק, אך תחילה נתקף אתה במעט חרדה של „נאמנות כפולה“, אך תתפלא, מהר מאוד משתחררים ממנה. רוח התחרות — הבריאה — בין שתי אניות-אחיות סוחפת עמה הכל, ואינה מותירה זמן לנוסטאלגיה של „ימי-נעורים“.

יש ואתה זוכר אותה באמצעות גילויי העוצמה הפיזית. ירי תותחים, שובל מזהיב של טורפדו, נדמים אפור של פצצות-עומק ולאחריו הד רעידתה העמומה של האניה; תנועה מהירה ושובל מקציף, תמרון מדוייק וחבטותיהם של גלים בעת סופה. והאנשים? יש ואתה זוכרם באמצעות עוצמתו האנושית של הצוות. מאבק בלתי-פוסק לצקת מאתיים איש לתוך דפוסים של יחידה, לתוך מערך עבודתו המתואמת של צוות אניה, הפועל בקצב אחיד מתוך מאתיים עמדות-קרב — עמדות קרב היורות מטח אחד. וכל זאת — מבלי לטשטש את דמותו האנושית של האדם הבודד, של יחיא, של עמר, של חיים, או של ירון.

ואתה שואל את עצמך — מהו הכח הדוחף צוות לחתור ללא ליאות להישגים ולשיאים? חמש שנים רצופות החזיקה אחי אילת בפרס המשק ובמרבית גביעי הספורט בשייטת, וכן בשיאי הקליעה למטרה והתותחנות ועוד. למה דווקא היא? — ואינך מוצא תשובה ברורה, תשובה מוגדרת. כי כל יחידה היא „הכי הטובה“ על-פי דרכה ובעיני חייליה (ומפקדה). כי בכל מקום קיימים אותו כוח ואותם יסודות אשר אנו מסרבים בעקשנות להודות בהם: אחוות רעים, ואהבת מולדת, וגאווה יחידה — ומה עוד?... ציונות!!!

אני מדפדף באלבום האניה אותו קיבלתי ביום עזבי אותה. כל דף וכל תמונה בו — פרק, תקופה, חויה. הנה האניה ולידה המטרה לירי-שטח הכל מצטופפים ליד הדופן ומצביעים על

באימונים בים, ובעיקר הבינו כי כל אותה שעה היו שתי עמדות-קרב במערכת — בלתי מאוישות.

לילה. סביב שקט הכל ורוגע. מרחוק נראים אורות הנמל ומעליהם, גבוה, מגדלור הכרמל. עם בוקר יתרחש משהו באניה. עלי להעביר את הפיקוד ולהיפרד ממנה.

ערפילי בוקר עדיין נחים על פני המים, ואנו קרבים במהירות לפתח המפרץ. מזוית עיני רואה אני את קצין הניווט מביט בי בדאגה. "המפקד" הוא אומר בהיסוס, כאילו מזכיר לי "... אנו עדיין על 260 סיבוב".

ידעתי, ואף-על-פי-כן הפצתי לחוש אותה בפעם האחרונה במלוא עוצמתה. "עצור מכונות... ימינה שלושים... שתי המכרות מלא אחורה... עצור מכונות... זרוק עוגן ימין!"

כן, חביבי — עצור מכונות וזרוק עוגן, כי יותר אינך נותן הפקודות כאן.

הצוות כולו ניעור, מנקה וממרק את אנייתו לקראת הטכס. הכל ניצבים בעמדות-הקרב לבושים לבן. אני עובר מעמדה לעמדה, ועמי המפקד החדש. עוברים כל מתקן, כל חדר, כל תותח, כל מכונה, כל טורפדו. הכל מבריק עד להכעיס. ומה חושבים להם אלה הניצבים דום ליד נשקם בעברי על פניהם? ומה סבורים הם, חושב אני — ומרגיש? הביקורת מסתיימת והצוות ערוך בירכתיים להאזין ל"דבר המפקד העוזב". לימיני המפקד החדש, משמאלי מפקד השייטת, ואני בתווך — לבד אל נוכח פני כולם. מבחן אחרון של מפקד, להתיר ברית שכרתי עמם במשך... אינו חשיבות יש כאן לזמן שחלף? והמלים נעתקו... פתחתי את ספר-הספרים וקראתי מתוך הטכס הראשון של העברת-פיקוד בתולדות עם ישראל... דברים ל"א, פר-שת — וילך: "...ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל... כי אתה תביא את העם הזה... לא תירא ולא תחת". אני עובר על פני הצוות, מצדיע ויורד לסירה המתזירה אותי לנמל. האניה נותרה בים; ראיתי את שובל הסירה המתרחקת וחזרת אל אנייתה. ואני נשארתי לבד על החוף.

אל"מ יואב יסעור

הפגיעות. אני נזכר ברגעיה-המתח של היערכות לירי, סגירה לטווח ו...אש. ותמיד עצבות — כן, במיוחד עצבות — ושקט של מטח אחרון. ועוד נזכר אני בציפיה לאחר ירי טורפדו, עד אשר שומע אתה במכשיר הקשר את מפקד אניית המטרה, המודיע לך קצרות: בול! ויש והוא מהסס, מחפש את המלה המתאימה ולבסוף... "מצטער..." ואתה מבין כי הפעם פיספסת. גם זה קורה. ולאחר מכן, תמיד, שמחת התחרות של הורדת סירה ואיסוף הטורפדו.

פתחתי את האלבום באמצעיתו — ואני שב אחורנית אל ראשיתו. הנה תמונה של טבילת הטירונים. החבל מתוח בין שתי האניות, עמוס טירונים המהלכים עליו בהליכת זיקית. סילוני מים ניתזים עליהם, ואחד מהם (אולי דורון) נופל המימה. והנה הסערה ליד מרסיי. את החרטום אין רואים, כי אם אך את הגל המתנפץ אל תותח מס' 2. וכאן — מלח ישראלי עם מטריה על בימת האמפיטיאטרון העתיק של סיראקוז. ותמונות מנשף פורים באותה הפלגה. מיכה ועמר דאגו להצטייד בניירות צבעונין בצאתנו מהארץ, ותוך שעות ספורות מקושטת האניה כולה ועוטה חג. הצוות — פרט למשמרת כמובן — ברחבת דוכן הטורפדו. הכל בתחפושות שעין לא ראתה כמותן, מקוריות ונפלאות, אף שהוכנו באמצעים פשוטים כלי-כך. בימבו קורא את מגילת אסתר, וכל אימת שהוא מזכיר את המן ימ"ש — נורה מטח מתותח-הכבוד. אחריו בא יחיא הטבה, שאינו מוותר על זכותו לקרוא את המגילה בנוסח יהודי תימן. דדי החשמלאי, הלץ שבהבורה, המכהן בתפקיד הליצן של פורים — זוכה בפרס הראשון, ולאות הוקרה על הוקרתנו — זוכה הוא אותנו בהצגת פאנטומימה. היין (האיטלקי) נשפך כמים — ואח"י אילת זהלה ושמחה.

לא הכל חד וחלק. לא תמיד מתנהלים הדברים על מי-מנוחות. הנה תמונה אחרת. "כס המפקד" על הסיפון בנוכחות כל הצוות. מולי ניצבים שני ימאים אשר נעדרו מהשירות כש-בועיים ימים במשך הפלגה שלמה. החלטתי לשתף הפעם את הצוות כולו במשפט. רציני כי אף הם — ולא רק הנאשמים — יבינו כי היעדרות מאניה אינה עניין שבין חייל ומפקדו בלבד, כי אם אף בינו ובין חבריו לצוות. והם הבינו. חבריהם טענו כי בשעה ששניים אלה בילו בנעימים בחוף — הזיעו הם

קפה של עמדות קרב

שעון-יד, שאינו נאה במיוחד ואף אינו יוצא-דופן בתכונותיו. הוא טוב, כדי לציין את השעה, אך שווה יותר מכך. על גבו נחרטו המילים: „לסגן-אלוף יקותיאל נץ מצוות אח"י אילת, מאי 1965." הוא נענד על פרק יד שמאל. קרוב לדופק. מזכרת מצוות המשי-חתת. ביום בו העביר סא"ל יקותיאל, את הפיקוד לאחר מחוגי כל שעון מצביעים על ההווה — מחוגיו של זה מזכירים את העבר.

על האניה אילת, נתמנה סא"ל יקותיאל לראשונה כמפקד כלי-שיט. אך היתה זו אילת האחרת. אילת הישנה, שכינויה היה א"א-16. אניה זו סיימה את דרכה בים באורח טבעי — ונמכרה לגרוטאות. אך לאחר זמן נתמנה למפקדה של ק-40, אח"י אילת — זו האחרת, שהיתה ואיננה עוד. טעות — שהיתה ותשאר תמיד.

הוא קיבל אותה בספטמבר 1964. היא נמסרה לו במצב הפחות מרשים שבגדר האפשר: בהיותה על המבדוק, ולאחר מכן: הטקס עצמו — בים. כעבור חודשים נהג להתבונן מעל גשר-הפיקוד שלה לעבר אחותה יפו, להביט בה בהנאה מרובה, תוהה אם גם אילת נראית נאה כמותה.

בתחילה סירב להאמין. זה לא יכול להיות. לא, זה לא יכול לקרות. היא היתה אניה מצויינת. הגיבה במהירות על כל פקודה. היה לה כוח רב, גם במנועים, גם בנשק.

ההלם בא מיד. הכאב — רק כעבור יומיים. אמרו שאחרי שני הטילים הראשונים היא איבדה את כושר ההפלגה שלה.

ולא יכלה לנוע לעבר החוף. היתכן? באיזו קלות היה מבצע עמה התקשרות. כאילו הריחה את ריח היבשה ושיתפה פעולה בזריזות, בעדינות, בצייתנות. סיפרו עליו שהוא נהג לבצע בצורה מעולה את הגישה לרציף. סיווגו אותו בין הטובים. רק הוא ידע, שזה גם בזכותה.

עתה הכניסו אותה למסגרת שחורה. אך הזכרונות שנתרו — חיים בלבו. את הידיעה על הולדת בתו קיבל בלב-ים. זכרונות נאים — סדר פסח על סיפונה... נשף פורים עליז... גביעים של תחרויות ספורט ופרס המשק.

הצוות היה גאה בה בעת הפלגה — וגאה עליה ביבשה. צרפת... גיברלטר... מלטה ואפילו ירושלים, כאשר השתתף במצעד יום העצמאות בבירה. בים אפשר היה לחוש את דופק לבה, דופק מכונותיה. כשהיתה בשיפוץ, — אפשר היה לראות את תוך לבה, את פנים מערכותיה.

בשיפוץ הסירו ממנה לראשונה את ארובתה. מלמעלה נשקפו חדרי הדוודים, כאשר להבות-האש שלהם, כאילו עולות וחודרות לתוך חור הארובה.

היא הדיפה ריחות רבים — ריח הים המלוה, ניחוח הצבע הטרי, צריבת אבקה-שריפה וניחוח הקפה. קפה של עמדות קרב באשמורת השניה — לא קפה מעולה, קפה-שלי-טרקלין, כי אם קפה של ים, שאין לו תחליף.

לעזאזל. משהו צורב שם, בפרק יד שמאל. המחוגים ממש-כים עדיין להכריזו על ההווה, אך לכל הרוחות, מדוע, מדוע נאלץ היה להחליף את גב השעון?

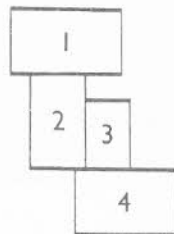
סיפורי ניצולים

חור גדול יותר ממנו זרמו המים בכמויות ניכרות. לא הספקתי לסתום שם את החור והצלחתי רק לאטום את המדור ע"י סגירת דלת הברזל. קיויתי שהמים לא יעברו לחדר אלוט משני הנמצא בסביבה.

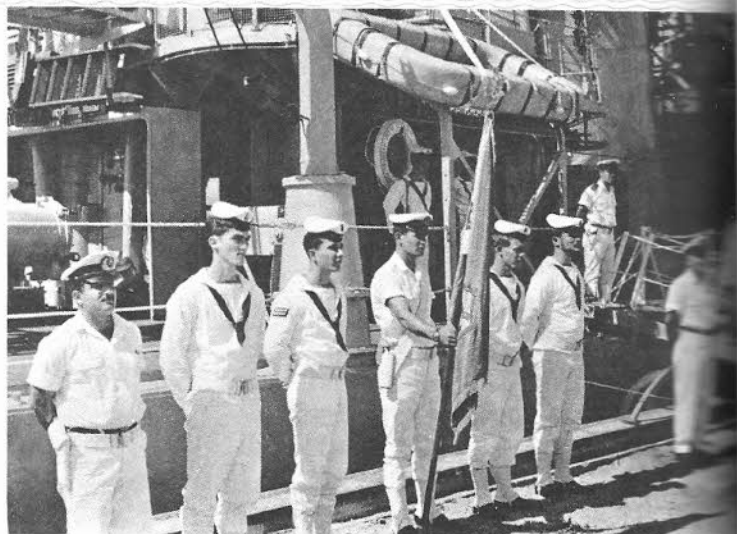
„הוצאתי פנסי חירום, חילקתי אותם לאנשים, וידאתי ביצוע אטימות במדורים השונים, ואני עצמי ירדתי לבדוק את חדר מלחים ירכתיים. חדר זה היה בסדר, יבש כולו. בדקתי את חדר הגה אחורי, אף בו לא היו כל פגיעות. סגרנו את הפתחים העליונים למדורים השונים המצויים על הסיפון.“

רס"ל שחר דניאל: „כרס"ל בקרת נזקים חייב אני, בעזרת אנשי, לסתום כל פרצה ולכבות כל שריפה הפורצת באניה עקב פגיעה. ניסיתי להקים קשר ממשרד בקרת נזקים (הנמצא בירכתיים ליד המרפאה) עם החרי-טום, אך לשוא. הטלפונים לא עבדו.

„בדקתי כמה מכונאים יש לי וירדתי לבדוק מה מצב הפגיעות והנזקים באניה. בחדר רס"לים ורס"רים היה חור גדול מעל הכיור בפנינת ההגשה, ממנו זרמו מים. הורדתי שני מכונאים מצויידים בפקקים שסתמו את החור. משם עברתי לחדר קצינים בירכתיים. שם היה

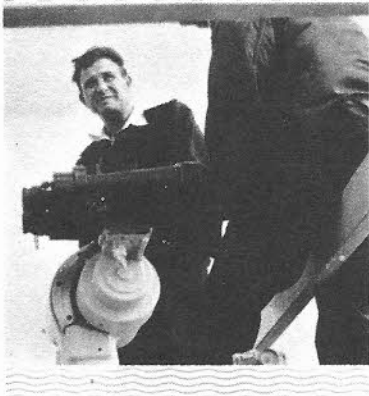
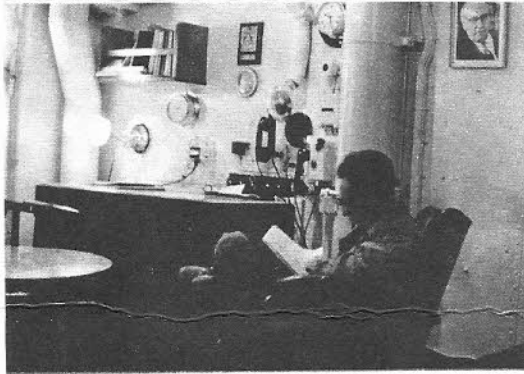
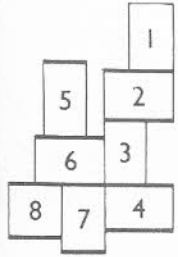

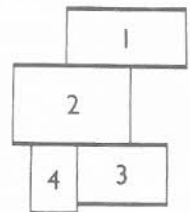
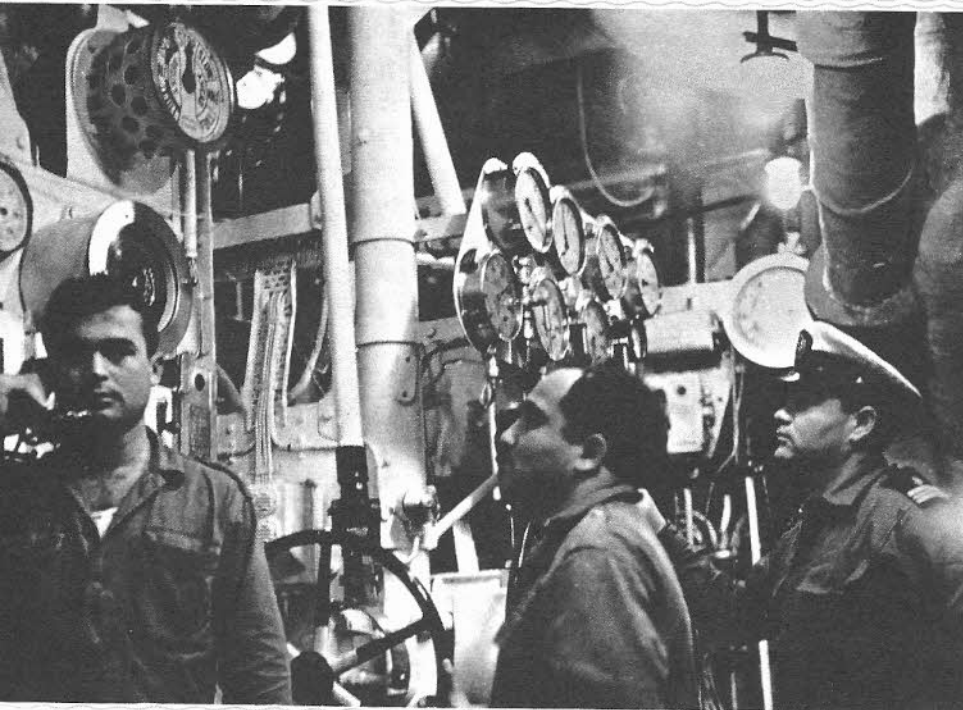
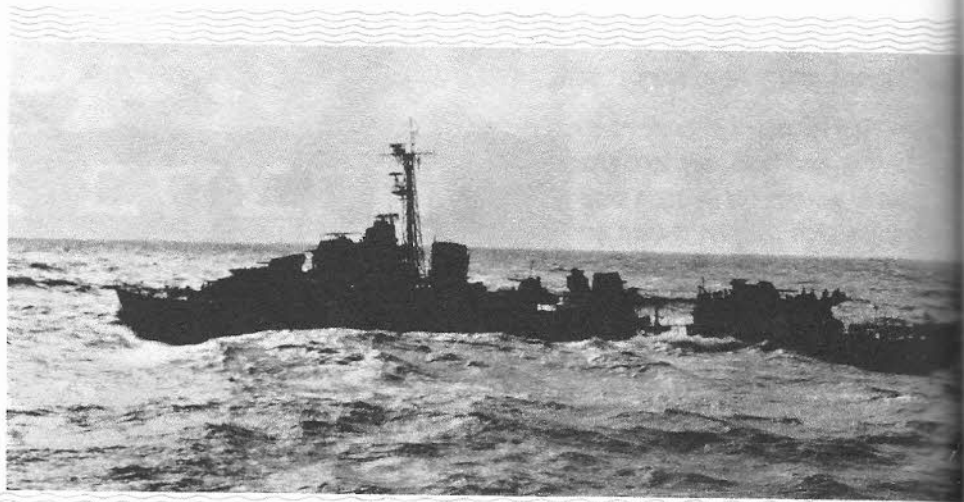
- 1. המשפחות, "המסתערות" על יקי-
ריהן עם הגעת אח"י אילת
לארץ
- 2. מהווי האניה : תחרות ספורט
היתולית
- 3. ארוחה חגיגית בחדר אוכל-
קצינים
- 4. טקס הענקת פרס המשק לאח"י
אילת

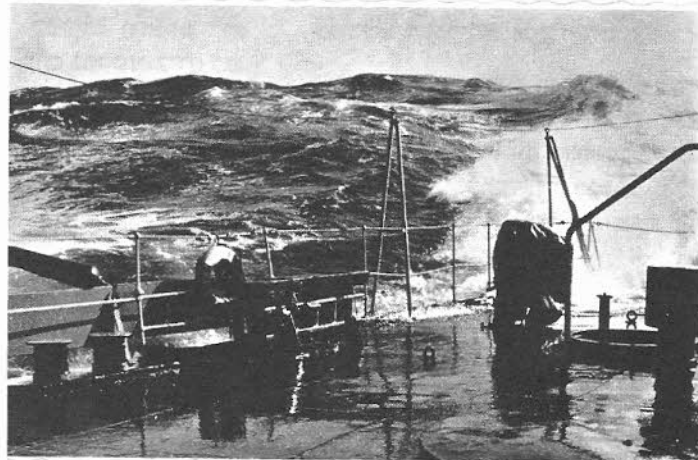
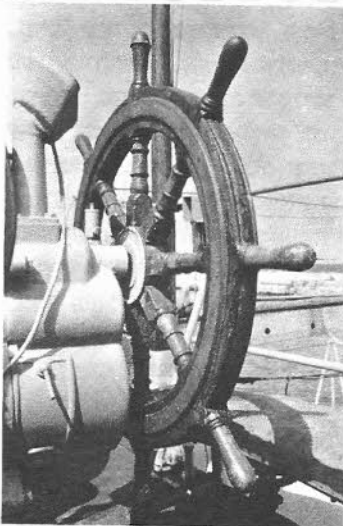
מפקדי אח"י אילת

- 1. סא"ל יצחק
- 2. סא"ל יהודה (משמאל)
- 3. סא"ל אברהם
- 4. סא"ל אלכס (שלישי משמאל)
- 5. סא"ל יקותיאל
- 6. אל"מ יואב
- 7. אל"מ מנחם
- 8. אל"מ יצחק (איזי)

- 1. בסערה באוקיינוס האטלנטי
- 2. חדר מכונות במשחתת
- 3. ירכתי האניה נשטפות בסערה
- 4. הגה משני

פעילות בקצרה

יום העצמאות תשכ"ה. "המינוי הנכסף כמפקד משחתת מתגשם. נתמזל מזלי — והמינוי הוא לפיקוד על אח"י אילת, ממנה ירדתי כחמש שנים לפני כן, עם סיום תפקידי כסגן-מפקד.

"אילת בשיפוץ ארוך. הארובה נחה לה אי שם על הרציף, ומבעד לחורים רבים בסיפון יכולת לראות את בטנה השסועה של האניה. סא"ל יקותיאל, המפקד הקודם, חולה היה באותו יום, ולפיכך לא נערך טכס רשמי של החלפת הפיקוד. תוך כדי סיוריהיכרות עם סגן המפקד, קיבלתי "דה-פקטו" את התפקיד. את המדורים שיד המספנה עדיין לא הגיעה אליהם מצאתי ברמת-ניקיון גבוהה. רס"ר קלמונט, שהתלווה לסוור, הפטיר כבדרך-אגב: "אין בעיות. זהו הסטנדרד של אילת". נזכרתי כי באח"י אילת אין אומרים "אנחנו ביצענו", אלא "אילת ביצעה" — מעין הזדהות מוחלטת בין הצוות לגוף האניה. ימים אחדים לאחר בואי נפרדת אילת מסא"ל יקותיאל, המפקד היוצא בטכס צנוע. למרות התנאים הבלתי-הולמים — נשמרת המסורת, והמדים הלבנים במסדר נראים מוזרים למדי על רקע הסיפון המשחיר בכלי-עבודה, מכוונת-ריתוך וקומפרסורים. לאחר המסדר מוגש כיבוד בחדר-אוכל-קצינים, בו מצטופפים כל אנשי הקבע; מפגש זה ושכמתו היו אף הם מקווי-האופי של אח"י אילת שאנשיה חשו עצמם משפחה גדולה אחת.

"האניה מנהלת מירוץ עם הזמן, על מנת לסיים את השיפוץ במועדו הקצוב. תקופת-שיפוץ היא מן הקשות ביותר לגיבוש צוות — ובה מתגלה שכבת הנגדים בכל גדולתה. הכרתי בחיל נגדים רבים, מהם בעלי-מקצוע מעולים, אך בריכוז כזה של נגדים, ששילבו באישיותם הכרת ערך תפקידם ודרגתם, ידע מקצועי ותחושת שותפות ורוח-צוות — טרם נתקלתי קודם לכן. קבוצה זו נטלה על עצמה חלק ניכר מעבודות השיפוץ, ולא נרתעה אף מן המלאכות ה"שחורות" ביותר, השמורות — בדרך כלל — לטירונים. מרבית הטירונים שהוצבו לאילת באותה תקופה נשלחו לאח"י חיפה, בלויית נגדים, על-מנת לנצל את הזמן לשם רכישת ניסיון ימי במשחתת פעילה. למרות אופי העבודה, אשר הלם יותר פועלי מספנה, הצליחה אח"י אילת לשמור על שגרת חיי אניה. בצד עבודות השיפוץ נמצא פנאי גם לפעילות מגוונת ביותר, בעיקר בתחום העלאת הכושר הגופני. בתחום זה זכו אנשי הקבע ל"טיפול יומי מיוחד"; אני נזכר במבטי התימר הון של צוותות כל-יהשיט כאשר חלפנו על פניהם בריצה לאורך שובר-הגלים, תוך הבלטת חזה והצנעת כרס; מטווחי

נשק קל — נבחרתנו זכתה בגביע הקליעה-למטרה. אמוני בקרת-נוקים, ערבי הסברה, אימוני חתירה.

ערב ראש השנה תשכ"ו. "האניה בים. ניסויי מהירות — ה"זקנה" מוכיחה כי עדיין לא נג ליחה, ואין שיבתה מביישת את המהירות שהושגה עשר שנים קודם לכן במימי אנגליה. התותחים רועמים. פצצות העומק מרעידות את הדפנות. אנטנות המכ"מ מסתובבות. הזרקול מצייץ.

"השיפוץ חם. בין כסה לעשור נמחות עקבותיו כליל, תחת שכבת צבע חדשה ומבריקה. לאחר-מכן — החמשה במהירות-שיא. אנו מספיקים לקפוץ ליום-בידור בסחנה, מקבלים את ברכתו של מפקד השייטת בטכס הנפת נס השירות הפעיל, ומייד — "התנערות" קצרצרה בנמל. כל שעה מנוצלת לשם אימונים: להכרת מערכות, לאימון מחלקתי; ולאחר שיחת-סיכום עם המפקד, מוכנה אח"י אילת להתחיל במשימתה העיקרית — להפוך את האנשים והפלדה ליחידה ימית לוחמת.

למחרת חגי-הסוכות תשכ"ו. "היבנות. שבועות של הפלגה בים, ארבעה-חמישה-ימיים רצופים בשבוע. תרגיל רודף תרגיל. אזעקות מטוסים בדמדומי שחר — וירי-תאורה דו-צדדי בחצות הליל. שמונה-עשרה שעות של פעילות בלתי-פוסקת ביממה.

"תוקפים ומותקפים" על-ידי צוללות וספינות-טורפדו, מת-גוננים בפני מטוסים, יורים על שרוול הנישא בזנבו של מטוס. אנו עורכים תרגילי-ימאות מגוונים, גוררים, נגררים, מתדלקים, מעבירים ציוד ואדם בים, מתאמנים בירי תותחים וירי טורפדו. תרגילים "יבשים" ותרגילים "חיים" ביום ובלילה. סופי השבוע מנוצלים לתחקירים ולתדריכים, אחזקה ותיקונים.

זוכרים איך הורידו רס"ר כספי ז"ל, רוביו וקלמונט את אנטנת המכ"מ מראש התורן, ללא מנוף! לאחר שפועלי המספנה נמנעו מעשות זאת מטעמי בטיחות. ואכן, תוך פחות משלושה חודשי-פעילות מושגת המשימה, ואיוש נוסף — אחרון — של אח"י אילת מגיע לשיא כושרו.

"כל הסבור כי מעתה ואילך קפאה אח"י אילת על שמריה, אינו אלא טועה. במקביל לפעילות האימונים לשמירה על הרמה שהושגה, זוכה האניה בפרס-השלישות החילי, והחלה מיד בהכנות לתחרות פרס-המשק הכלל-צה"לית. המתיחות גדולה. מזה שנתיים, בתקופתם של יואב ויקותיאל זכתה אילת בפרס הראשון. זכיה נוספת תשאיר את המגן לצמיתות בתא-

המפקד. היאכזב האיש הנוכחי את קודמיו? ההתלהבות גוברת: כל אנשי הצוות נרתמים למלאכה, וכל בורג באניה זוכה ל"ליטוף". איש אינו שם לב לשעות הפעילות, ונראה כי אפילו הכנסות קרוני-השק"ם שברציף פחתו באותה תקופה.

זוכרים את יוסי גולדנברג ז"ל, שנפגע בראשו בשעה שתיים אחרי-הצות, תוך כדי צחצוח אחרון של מדור הטורפדו, הוחש לבית-חולים — וברח משם לאחר שפצעו נתפר, על מנת להיות נוכח בביקורת שעמדה להיערך באותו בוקר. התפעלותם של חברי ועדת-הביקורת ניכרה על פניהם, אולם המתיחות באניה פגה רק חודש ימים לאחר מכן, כשהגיעו תוצאותיה הרשמיות של הביקורת. אין כמעט ליקויים, ההישג בנקודות גבוה ביותר, אח"י אילת מקדימה את "יריבוניה" בהפרש ניכר. המגן נשאר באניה.

"בהפלגות לאימון חניכי בסיס-ההדרכה זוכות דרישות ההדרכה לעדיפות ראשונית, ומתקנה-האניה וצוותה, כולל קציני גים ונגדים, עומדים לרשות החניכים. גולת הכותרת — הפלגת סיום קורס-חובלים, לחור"ל.

ההפלגה נמשכת חודש ימים, תוך אימונים מפרכים. מתגבש באניה הווי של שהיה ארוכה בים. ה"פרס" — שני ביקורים קצרים בטולון ובברסט. זוכרים איך אילת-רנו תרועות הצוצרה לקבלת פני האדמירלים בברסט.

יום העצמאות תשכ"ו. "חופשה קצרה, ועל האילת מוטלת משימה חדשה. מחצית הצוות עולה לירושלים, כדי להשתתף במפגן הלילי שבפתיחת חגיגות יום העצמאות בבירה, בעוד המחצית האחרת מפעילה את האניה במפגן הימי הנערך מול במת ההצדעה בחיפה. בעלי עין חדה ובוחנת בחוף מתפלאים על מיעוט המלחים הנראים על סיפון אניית-הדגל.

"בינתיים, אחותנו, יפו עוברת גם היא שיפוץ ממושך. אילת וחיפה קולטות את צוותה החדש, ומעניקות לרניסיון ימי מוקדם. אחר כך ביקור רשמי ראשון בנמל אשדוד.

"בגמר האימונים עוברת אילת, "ניתוח מכאיב". עליה להעביר ליפו חלק מוותיקי האיוש הנוכחי, על מנת שיהוו באניה זו את שכבת הסמלים. לגבי מרבית העוברים פירוש

ההעברה הוא קידום בדרגה ובתפקיד, אולם כאן בא לידי ביטוי הקשר הנוצר בין איש הים לאנייתו; אף שהמדובר הוא בהעברה לאניה-תאומה, אין איש חפץ לעזוב את אח"י אילת. שיחת-פרידה עזובה עם המפקד. הבהורים מבינים את העניין, אך טענתם היא — למה דווקא אני?

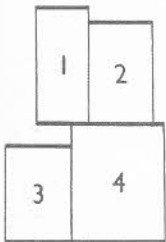
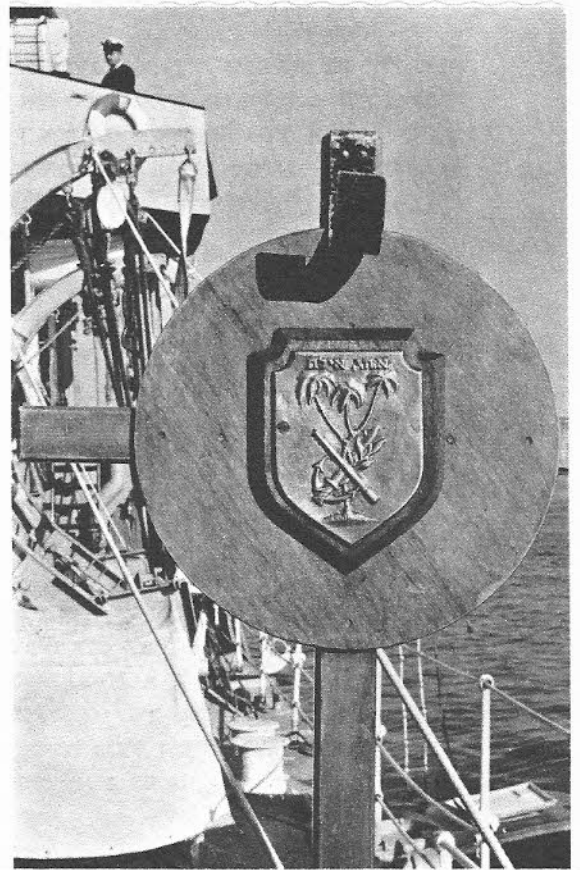
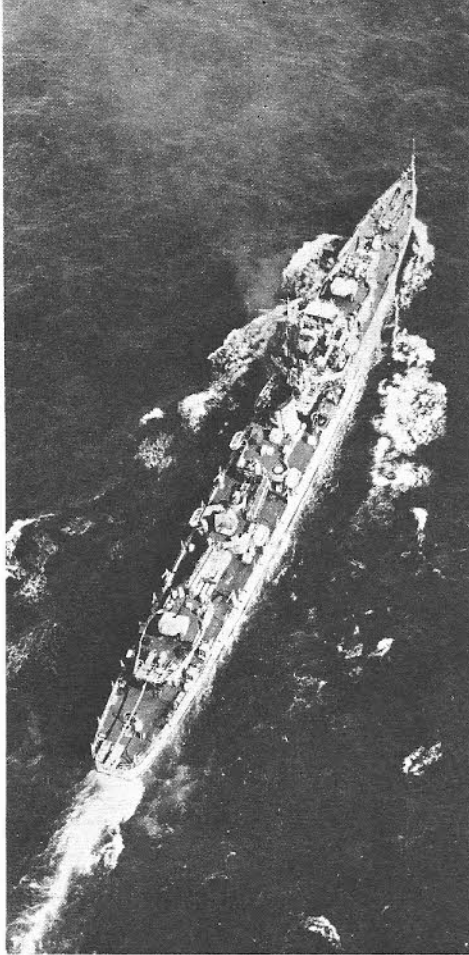
1 באוגוסט 1966, "לאחר 15 חודשי שירות, נערך טכס החלפת הפיקוד. הפעם נערך הטכס לפי מיטב המסורת הימית שנתגבשה בחיל. אח"י אילת מצוחצחת ומבריקה, עוגנת במפרץ; מסדר על הסיפון, נאומים קצרים, הרמת כוסית בחדר-אוכל-קצינים. אני יורד לסירה, חולף במעבר-הצדעה לאורך דפנותיה של האניה. אני מצדיע לאילת. מבט אחרון אחורה... בסיפוק, ובידי מתנה יקרה — סמל אח"י אילת, אותו קיבלתי כשי עוד בשמשי סגן-המפקד, לפני כחמש שנים, ועתה נוספה עליו הקדשה טריה "לסא"ל בן-צור יהודה בהערכה מקציני וצוות אח"י אילת. מאי 65 — אוג. 66."

"בימי הכוננות שקדמו למלחמת ששת הימים, פגשתי שוב באילת, הפעם מעל גשר אח"י חיפה. ב-6 ביוני — מפגש בים. חילופי מברקים, אח"י אילת מדווחת "מוכנה", ואילו החיפה מאחלת לה — "ציד טוב". באותו ערב — שמחה משותפת, בהגיע פקודת מבצע לפעולה לאח"י אילת ולאח"י חיפה. בסיום המלחמה שותף אני לאכזבתה של אילת על מיעוט ההזדמנויות.

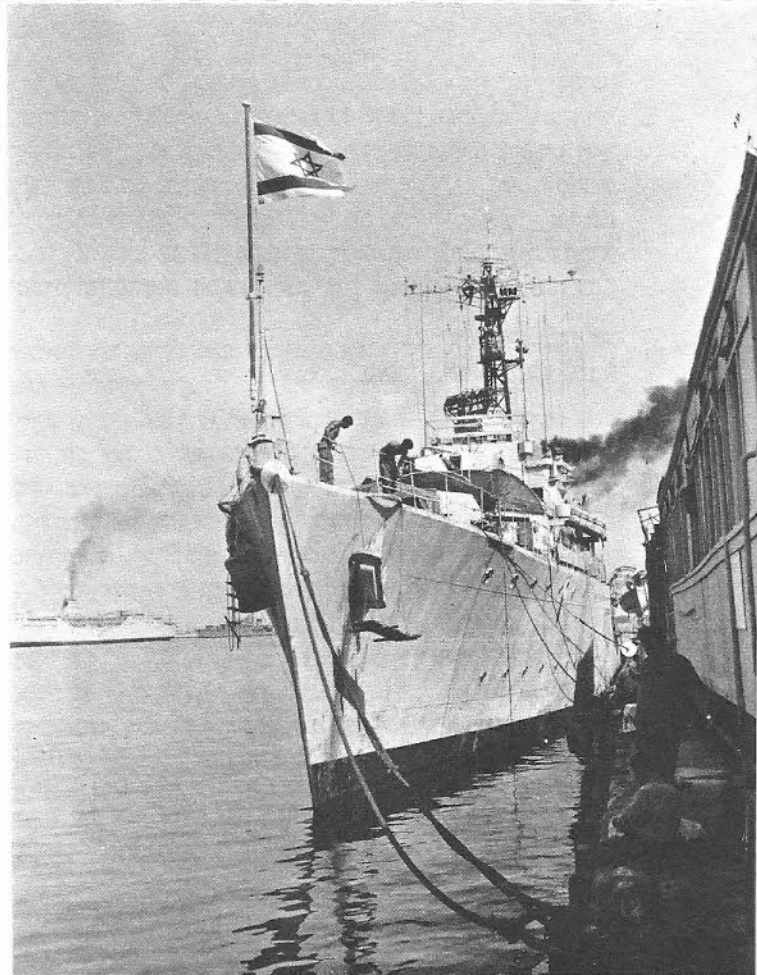
"חודש לאחר מכן שותף אני מרחוק בשמחתה על טיבוע ספינות-הטורפדו המצריות במפרץ רומני, ומשגר לה ברכה — "ביצוע נאה".

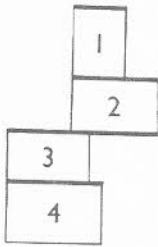
יום ו' 20 באוקטובר 1967. "תוך כדי נסיעה ביפה-נוף על הכרמל, מפנה משפחתי את תשומת לבי למשחתת היוצאת את הנמל. אני עוצר את המכונית, וכולנו עוקבים אחר אח"י אילת בחצותה את המפרץ. איזו צלילית יפה, למחרת, בירושלים, מהדורת-החדשות של 11 בלילה: אח"י אילת נפגעה, עוסקים בחילוץ והצלה", ידיעה מקוטעת. מחכים בחרדה למהדורת-החדשות הבאה, והמציאות ממאנת לחזור לתודעה."

על-פי פרקי יומן של
סא"ל יהודה בן-צור

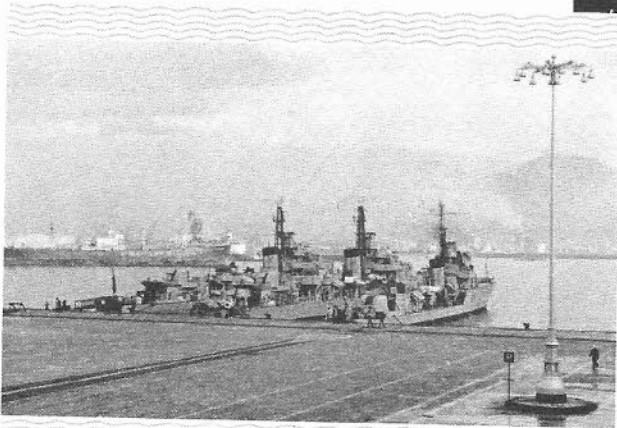

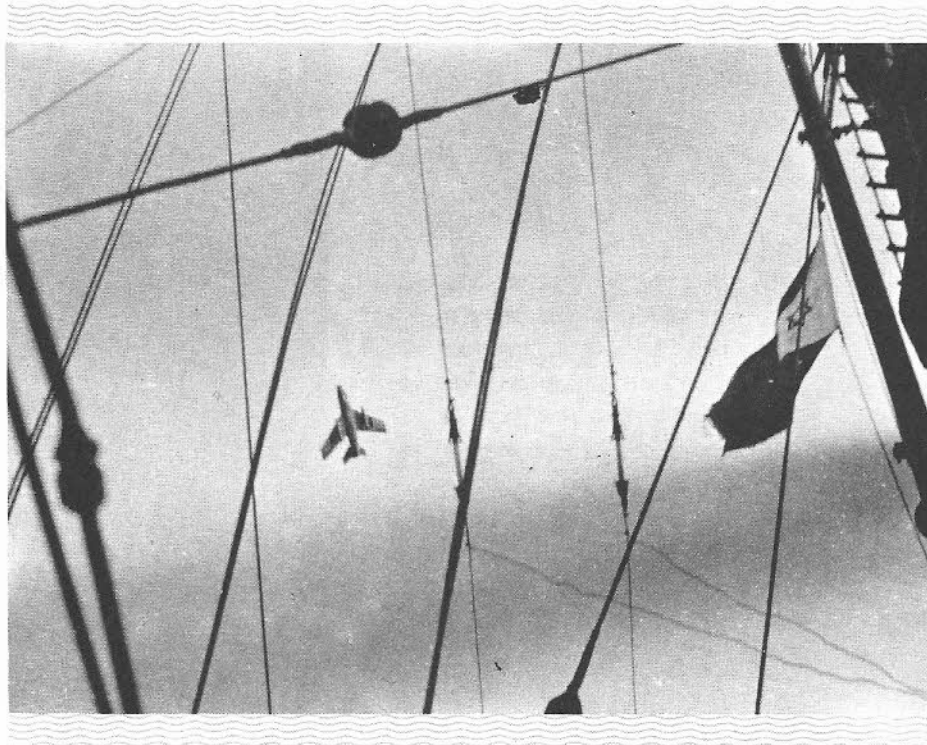
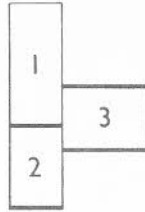
- 1. מבט מהאוויר על אח"י אילת
- 2. סמל האניה מוצב על הדופן
- 3. תצפית לגורם שמימי מעל סיפון אח"י אילת
- 4. אח"י אילת, שבועיים לפני טביעתה, בנמל חיפה

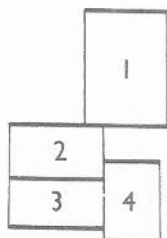

1. דגל ישראל על חרטום אח"י
אילת מול צוק גיברלטר
2. בקרניבל בניצה
3. האניות עגנו בנאפולי : אח"י
אילת, ראשונה משמאל
4. פרידה לפני הפלגה לחו"ל

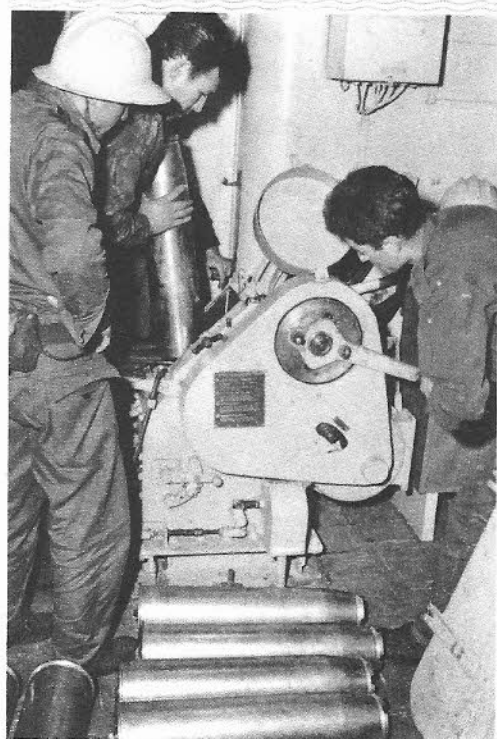
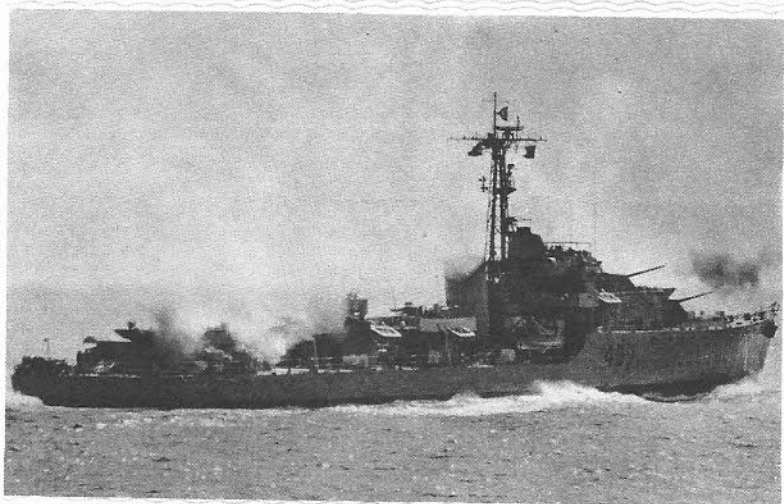
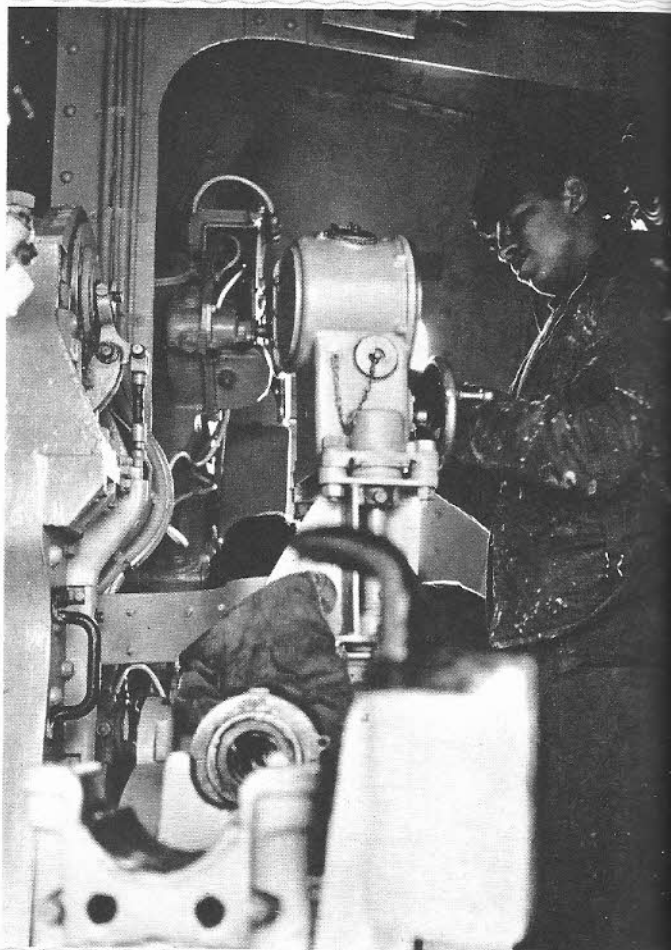

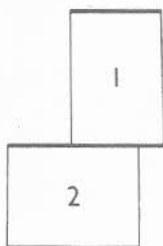

- 1 ברבור אציל בלביים
- 2 הבהקו של פגז נ"מ
- 3 שיתוף פעולה ים-אוויר

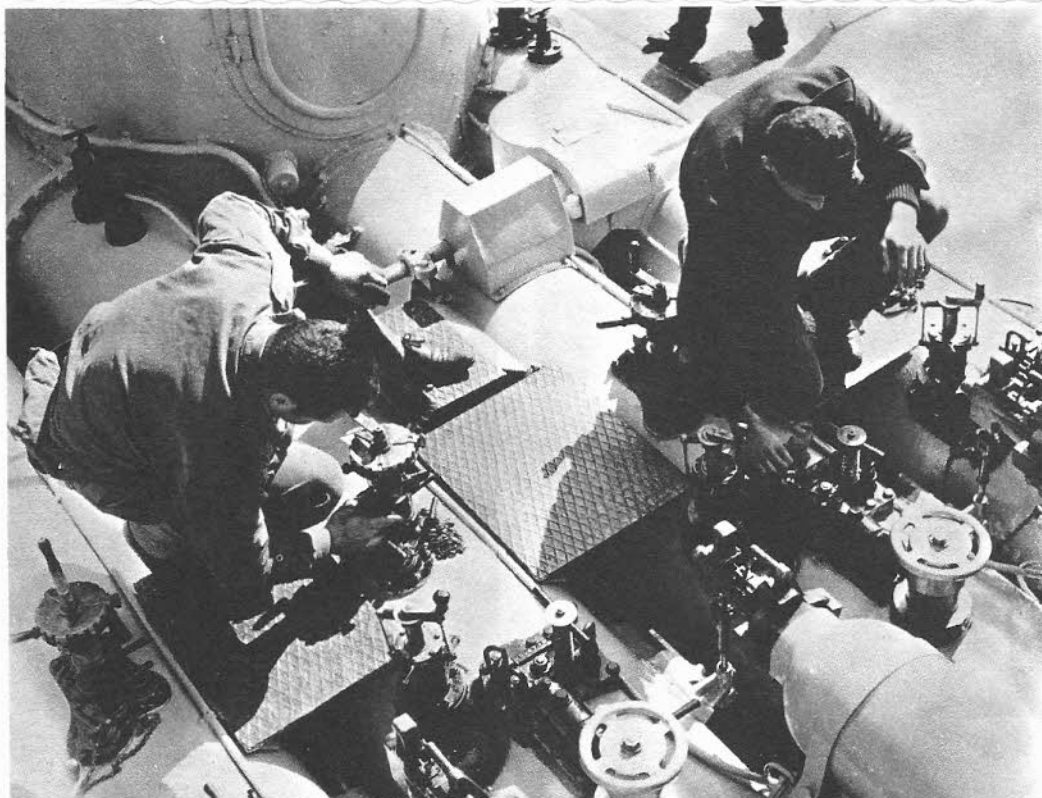

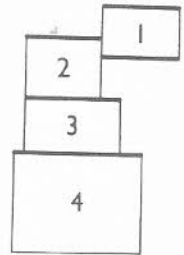
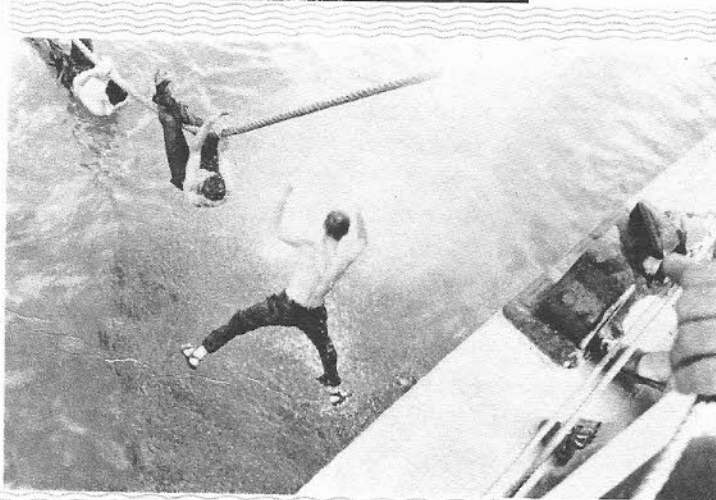
1. מלח ומכשירים
2. כל תותחי אח"י אילת בירי
3. לוח חשמל באח"י אילת
4. ליד מעלית הרמת תחמושת

- 1. אימוני צוות השתלטות
- 2. התקנת טורפדו לירי

- 1. המפקד וצוותו
- 2. סמל האניה מקדם פני כל העוֹ-
- לה לכבש האניה
- 3. טקס הטבלת טירוניים
- 4. תרגיל גרירה באחת ההפלגות לחו"ל

מעפחה גדולה אחת

פיקניק בחוף אכזיב. יום של שמחה, בידור ושעשועים. בערב הצטרפו אל אנשי האניה נשיהם של אנשי הקבע הגרים בסביבה. נשמעה הרצאה מעניינת על-אודות מלחמת ששת הימים. לאחר מכן — שירה בציבור. כאלה ושכמותם הם זכרונותיו של סא"ל יצחק, מפך דה האחרון של אח"י אילת, מאנשי צוותו; כך נראו בעיניו כמשפחה גדולה אחת.

זה היה הצוות, אותו צוות שהוכיח עצמו בצורה נפלאה כל-כך שעה שפגעו טילי המשחית באניה. מסתבר שצוות אניה יש לגדל, לטפח ולהנך — ואל תהי מלאכה זו קלה בעיניכם. סא"ל יצחק החל בה זמן קצר לאחר שנתמנה כמפקד האניה. אח"י אילת יצאה אז — (יחד עם אחותה, אח"י יפו) — לחורל. בהפלגה זו, שמתה את הדגש בתחום גיבוש הצוות, כולל הקצין נים, שהיו, ברובם, חדשים באניה וצעירים מאוד. הקפדתי על קיום יחסי-חברה נאותים ועל התנהגות הולמת.

ובזמן פגיעת הטילים באניה: „הצוות היה ממושע מאוד ושמר על קור רוחו. הרגשתי שיש לצוות זה אמונה רבה לקצין ניו. כאשר נזקקו למתנדבים — הופיעו אנשים והציעו עצמם מייד. הדאגה של איש לרעהו בהיותם במים היתה מופלאה. אנשי הצוות לא דאגו איש לנפשו, כי אם לחבריהם בלבד. בקבוצה שמסביבי היו כ-40—50 איש שנאספו ע"י ספינת-טורפדו. כשר הוחל בהעלאת הניצולים למסוק, סירבו רבים מן הפצועים לעלות לפני שיועלו חבריהם, ולפיכך נאלצתי להתערב ולהורות להם לעלות ראשונים.”

למעשה — קשר סיבתי טהור בין טיפוח הצוות לבין התנהגותו המופתית, המופלאה בזמן הקרב. ולא רק הפלגות לחורל מגבשות צוות; גם מפעלים פנימיים, פעוטים לכאורה, כגון זכיה בפרס המטבח הטוב בחיל-הים (וכמעט בצה"ל כולו...), או ימי-שייטת בהם עסוקים אנשי האניה מבוקר ועד ערב בתחרות יות ספורט. וכך לא רק באח"י אילת. גם באח"י יפו, או באח"י נגה, או בספינות הטורפדו.

בדברו על האניה מבקש סא"ל יצחק, להדגיש שוב ושוב את מופת התנהגותו של הצוות, כי בצוות רואה הוא את מרכז האניה, את חוטי-השרדה שלה. רבה היתה שמחתו, בעלותו לאניה ב-1 באוגוסט 1966 — היום בו התמנה כמפקדה — בפגשו שם את רס"ר קלמנט ואת רס"ר כספי ז"ל, ועמם נגדים בכירים אחרים, אותם הכיר עוד מתקופת שירותו על הפריגטה ק-28 ב-1954. כבר אז ידע שיש על מי לסמוך.

15 חודש שירת סא"ל יצחק כמפקדה של אח"י אילת. 15 חודש של פעילות ומאמץ רב. יום אחד לאחר שקיבל את הפיקוד נמסרה לו הודעה כי באניית המשא „השלשה” (שטבעה בים התיכון בחורף תשכ"ז) נמצא פצוע, ואין כל דרך לפנותו לבית-חולים. „השלשה” היתה אז במרחק של כ-300 מיל מן החוף הישראלי. תוך שעות ספורות הרימה אח"י אילת קיטור ויצאה לדרך — הפעם למשימת הצלה, הצלת מלח בלביים.

סיפור הכנת אח"י אילת בעת הכוננות שקדמה למלחמת ששת הימים — חרות היטב בזכרוננו של סא"ל יצחק. תוכנן אז להכין את האניה, שנמצאה בשיפוצים — לקראת המלחמה במשך 21 יום, אך תוך כשבועיים בלבד היתה אח"י אילת מוכנה לצאת לים, הודות למאמץ הכביר שהשקיעו בהכנתה פועלי המספנה ומלחי האניה.

ב-7 ביוני, בשעה 0200, לאחר ניסוי מערכות אחרון — יצאה אח"י אילת לים. צי האויב הסתגר בנמליו וכמעט שלא העז לגלות את פרצופו במלחמה זו, לבד מן הצוללות אותן שלח לחופי הארץ. אחת מהן הותקפה ע"י אח"י אילת ואח"י נגה וסביר להניח כי נפגעה.

מיד לאחר המלחמה התחילו הסיורים לאורך חוף סיני, למ-ניעת הסתננות; וב-11 ביולי הטביעה אח"י אילת, בשיתוף פעולה עם ספינות-טורפדו, 2 ספינות טורפדו מצריות — מטופס P-183 הסובייטי.

בין כך ובין כך השתחררו ותיקי-הצוות, ולאניה הוצבו טי-רונים. גם הללו ספגו עד מהרה את רוח הצוות, „הרוח של הפירמה”, כפי שנהגו לכנות זאת באח"י אילת.

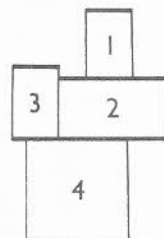
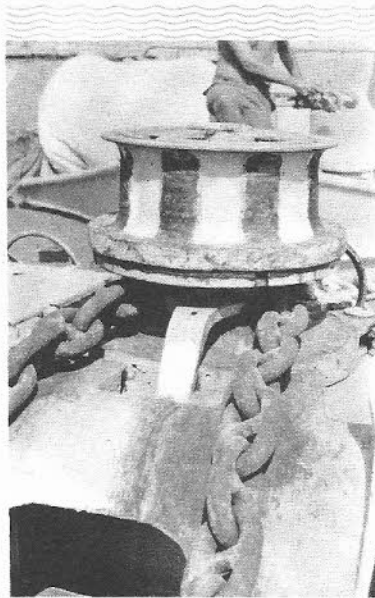
ב-20 באוקטובר, יום ששי צה, ערב האסון, הפליגה אח"י אילת לאורך הגבול הימי הצפוני של מדינת ישראל כשעל סיפונה נמצא הסגל הבכיר של פיקוד צפון, כולל אלוף הפיקוד. היתה זו הפלגה עליזה. „החתמנו את דדו בספר האורחים של האניה — הוא היה האורח האחרון שחתם בו” (ראשון לחותמים בספר זה היה אל"מ מנחם כהן ומייד אחריו חתמו כל אנשי הצוות הראשון של אח"י אילת שהביאה מאנגליה). לאחר שירדו האורחים בנמל חיפה, בשעות הצהריים, יצאה אח"י אילת להפלגתה האחרונה — הסיור בחוף סיני. מזג האויר היה נעים, ואורות „יישוב הספר” (כך כונתה פורט-סעיד בפי אנשי-הצוות) נראו היטב. קבלת-השבת לזוהר בקי דוש על היין ובארוחת ערב חגיגית לכל אנשי הצוות. שעות לפני-הצהריים של יום השבת חלפו תוך סיורים בסביבות פורט סעיד ובכוננות מוגברת. כך חלפו גם שעות אחר-הצהריים. השעה היתה 1730; הצופה שעל הגשר דיווח על גוף זוהר המתרומם מכיוון פורט-סעיד ונע לעבר האניה...

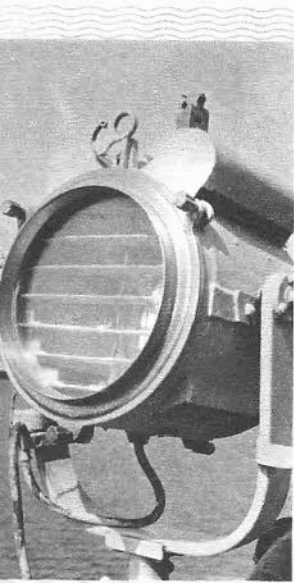
סגן אלוף יצחק מודה בסיכום דבריו לכל אנשי הצוות. אנשי השירות-הסדיר ואנשי המילואים על המלאכה הנפלאה שעשו — ועל כי „לא ביישו את הפירמה.”

ולמשפחות השכולות: „בניכם, אבותיכם ובעליכם בחרו לשרת בחיל ללא תהילה; אך בשרתם בו האמינו — כשם שמשוכנעים מרבית אנשי החיל — כי פעלם חיוני הוא לביטחון המדינה. את חייהם לא הקריבו לשווא. יקיריכם ישמשו ציון דרך לבאים אחריהם, אשר ילכו בעקבותיהם ויילחמו על חופש הימים ועל הגנת חופי המדינה.”

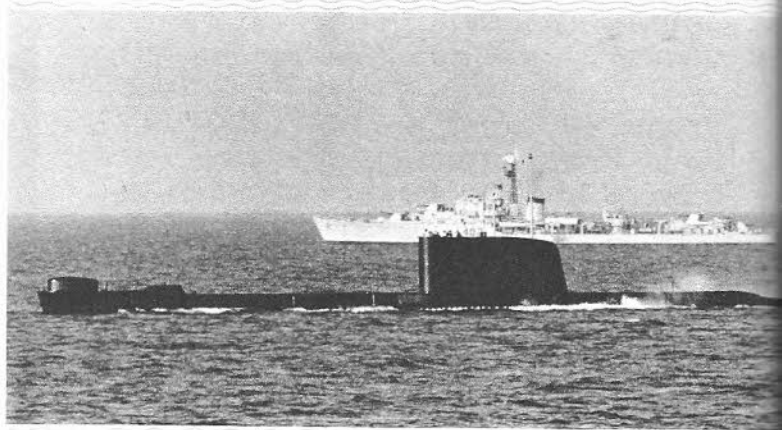
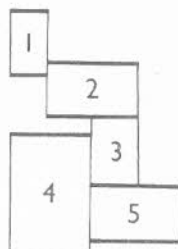
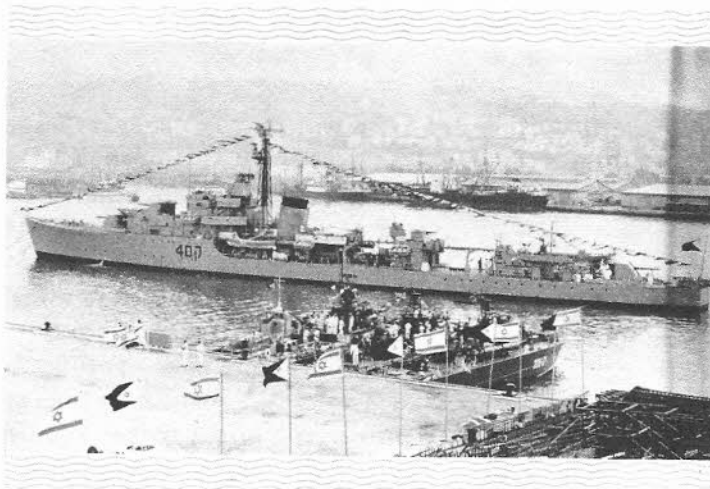

- 1. תוף העוגן והשרשרת
- 2. תאורה חגיגית ביום העצמאות
- 3. אח"י אילת על המבדוק
- 4. אח"י אילת ליד רציפה בנמל חיפה

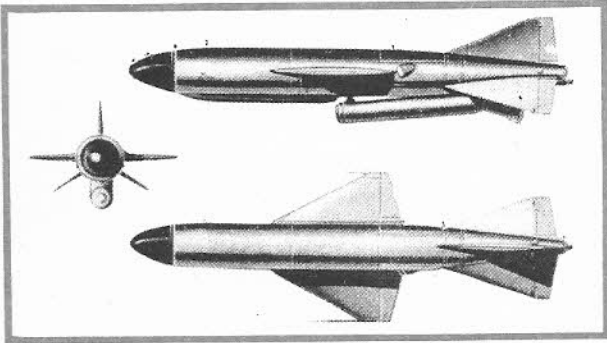
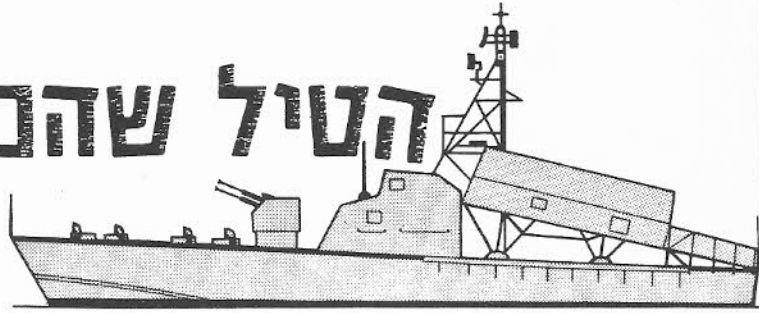
- 4. תותחן, איש צוות אח"י אילת, ליד התותח בו ירה ופגע בספינת הטורפדו המצרית בקרב הרומני
- 5. אח"י אילת מקבלת את הצוללת לויתן

- 1. פנס איתות של אח"י אילת
- 2. אח"י אילת, חגיגית ומקושטת, בטקס סיום קורס חובלים
- 3. חלק מגוף ספינת הטורפדו המצרית שהוטבעה ע"י אח"י אילת בקרב מול רומני

הטיל שהבריע

את אחי אילת

מאת: גדעון

הטיל הופיע לראשונה בצי בריה"מ בשנת 1959, על ספינות מסוג קומאר. המטרות המרכזיות שהנחו את מתכני הספינה והטיל היו כדלקמן:

* השגת פגיעה בכלי-שיט גדולים (מסדר-גודל של משחתת ומעלה), בטווח העולה על הטווח היעיל של תותחי אניות בגודל זה;

* תכנון פלטפורמה קטנה ומהירה, בלתי-פגיעה למטוסים; * המתכננים הרוסים ידעו כי המערב נעדר טילי שטח-שטח העשויים לפגוע בספינות קטנות אלה מטווח שווה או גדול מזה, בו מפעילות הספינות הרוסיות את טיליהן.

התקדמותם העצומה של הרוסים בסוף שנות ה-40 ובשנות ה-50 ולאחר מלחמת העולם השנייה, בפיתוח מנועים רקטיים למיניהם — איפשרה להם לפתח טיל שהוא כמעט בבחינת "חי הנושא את עצמו", מבחינת נוחיות הפעלתו, ולפיכך יכלה ספינת השיגור שלו להיות פשוטה, קלה ונוחה לאחזקה ולתפעול.

ספינות-הטילים קומאר אינה אלא הטרפדת, המוכרת לנו היטב, P-183, אשר עברה שיפוצים ושינויים כדי להתאימה לתפקידה כספינת-טילים. ציודה האלקטרוני הוחלף אמנם, אך המבנה החיצוני ואמצעי ההנעה לא שוננו.

בספינות האוסה הוגדל הנפח, כדי לאפשר נשיאת 4 טילים על הסיפון. קיימת השערה כי הפעלתו של הציוד האלקטרוני על האוסה מסובכת יותר — אולם אין להשערה זו כל סימוכין ברורים.

הטיל „סטיקס”*

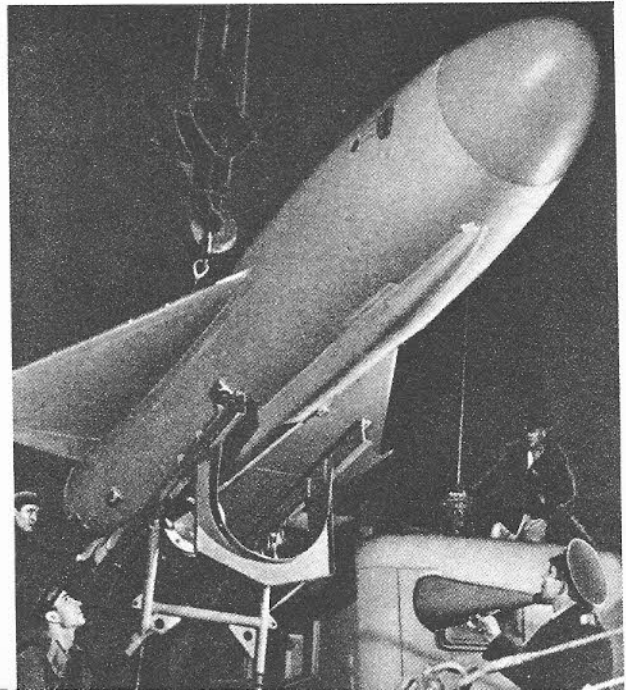
הטיל מונע דלק נוזלי, המיוצר כנראה מתרכובת של חומצה חנקנית. לפיכך נדרש זמן רב לשם הכנתו לשיגור. צורתו החיצונית של הטיל סטיקס דומה מאד לזו של מטוס. הוא מצויד ב-2 כנפיים קדמיות וב-3 אחוריות. פיקוד האזימוט נעשה בכנף האנכית האחורית. פיקוד הגובה נעשה ב-4 הכנפים האופקיות. בחרטום הטיל נמצא כיסוי למערכות — (ומכ"מ), המכיל את המערכות האלקטרוניות שבטייל. דיוקו הרב של הטיל מושג על-ידי ביות אקטיבי, כלומר, המכ"מ הפנימי שלו מגלה את המטרה ומעביר פקודות להגאי-הגובה ולהגאי-האזימוט — עד לפגיעה.

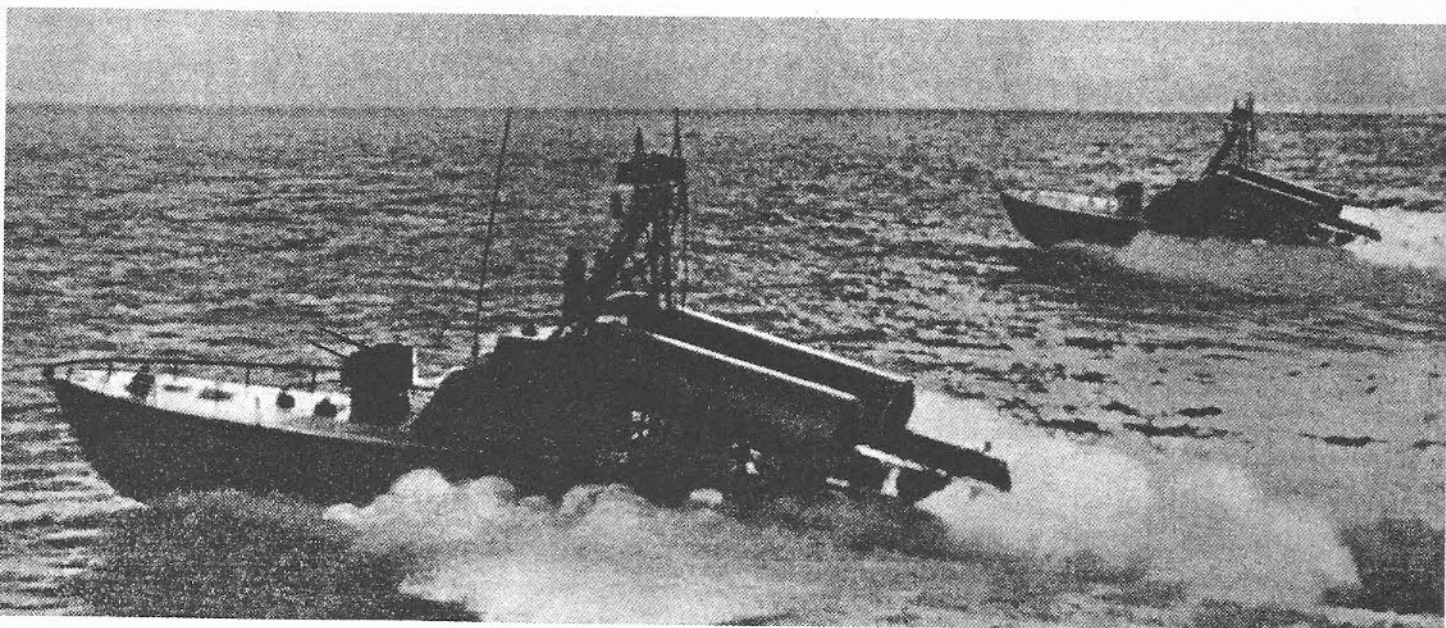
השערות שהובאו בעיתונות חו"ל בדבר פיקוח הנעשה מספינת-הטילים על מסלולו של הטיל, מקורות זרים משערים כי הטיל מבויתת בשיטה אקטיבית-למחצה, כלומר מכ"מ-הספינה „מאיר” את המטרה, האנרגיה האלקטרו-מגנטית המוחזרת מן המטרה מתפזרת על-פני חצי-כדור, נתקלת בדרך זו גם באנטנות שבראשו של הטיל. הטיל המכוון לפני המראתו לתדירות המדוייקת, קולט אנרגיה זו — ומתביית על פיה אל מטרות.

הועלתה השערה כי הקורס הסופי של הטיל מודרך ע"י מערכת אינפרא אדום. מהירותו של הטיל קרובה למהירות הקול. בשלב הראשון מונע הסטיקס ע"י מאיץ (בוסטר), המקדם אותו למהירות הנכונה. רק לאחר גמר פעולת המאיץ מתחילה פעולתו של השייט (Sustainer), המביא את הטיל עד לנקודת-הפגיעה.

טווחו היעיל של הטיל הוא 15—18 מיל (הציר תלוי בטווח הגילוי של המכ"מ). טווחו המכסימלי — 24 מיל.

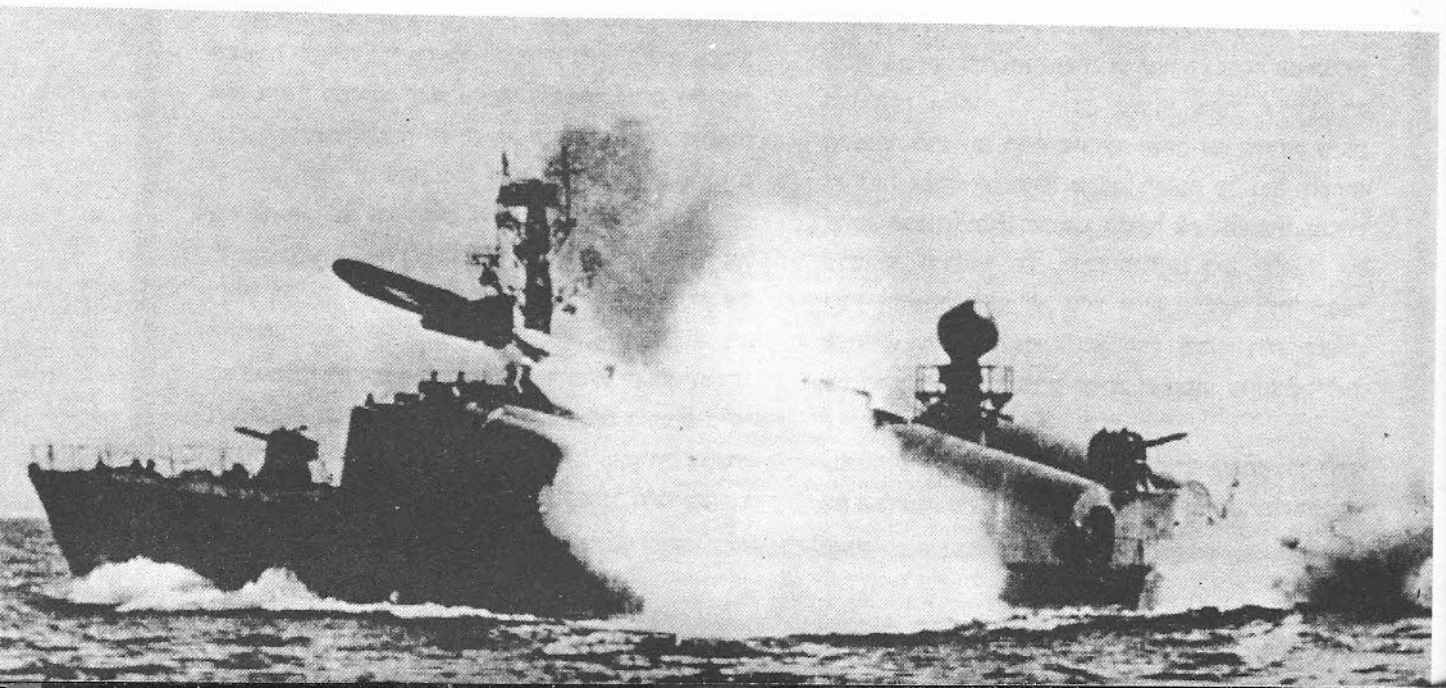
* סטיקס — זה כינויו בפי מומחי נאט"ו.

ספינות-הטילים

למעלה: מפליגות „במסדר שמאל“, למטה: בעת ירי

סיפורי ניצולים

חברה נוספים, כדי שנהיה קבוצה אחת גדולה, יבוא מטוס יראה קבוצה גדולה ויקל עלי לזהותנו. ראיתי לידי כמה שוחים. קראתי להם שיבואו אלינו. הם שאלו מדוע? צעקתי להם, איני יודע למה, אולי כדי לשעשע אותם, שיש לידנו חתיכות שלא יודעות לשחות וצריך לעזור להן. התרכזנו ככה כ-13 איש, וביננו פצועים אחדים קשה.

נדמה היה לי שראיתי לא רחוק רפסודה. בקשתי מסגן אי לן שישחה לעברו. מסתבר שהערכת המרחק שלי לא היתה מדויקת דיה, זאת ועוד. הרפסודה נסחפה עם הגלים והתרחקה מאתנו כל הזמן. שחיתי אחרי אילן. לא האמנתי. הרגליים החלו עובדות. איזה נס. המרחק נראה לי עתה אפסי. הרפסודה שכבה, הפוכה על גבה, תפסתי אותה, הפכנו אותה, והכנסנו לתוכה את הפצועים. מכיוון כלשהוא, ולעזאזל, לך תזוה כיוונים בים, שמעתי את קצין החשמל קורא לי. לידו שחה המפקד ועוד מספר פצועים. הם שחו לעברנו כאל קרן אור והצלה. שאלתי את המפקד אם הוא צריך עזרה. תשובתו היתה שלילית. עזרתי לו.

„בינתיים עשיתי סיבוב במים בין אלה שהתקשרו לרפ-סודה לראות מה מצב חגורות ההצלה שלהם. נפחתי חגור-

גן ד"ר דובי, רופא האניה: „קריספין ואני פרצנו את הדלתות של הארגזים המאחסנים את חומרי הרפואה בחדר-אוכל קצינים, המשמש גם כחדר ניתוח לזמן חירום. הוצאנו את הדרוש לנו ויצאנו לסיפון לחפש פצועים.

„לא ידעתי מה המצב בירכתיים. ניסיתי להגיע לשם, ירדתי במדרגות מצד ימין, ליד מסדרון המפקד, כדי להגיע למרפאה. ראיתי שאי-אפשר להגיע לירכתיים, כל אמצע האניה היה הרוס והסיפון ממש התרומם שם. בינתיים הודיעו לי שיש פצועים בכיוון החרטום. עליתי למעלה והתחלתי בחבישה של סמ"ר סעדון וס"ר עצמון, סגן דני ועוד מספר אנשים שלא זכור לי מי הם היו. היו ביניהם פצועים קשה, בינוני ואחדים קל. כולם קיבלו טיפול, תחבושות וזריקות ארגעה.

„בינתיים היה לי קשר עם וס"ר פרדי, החובש, שהיה בירכתיים. הוא מסר לי שבירכתיים ישנם הרוגים אחדים וכמה פצועים, וכי הוא, וס"ר פרדי, משתלט על העניינים. יש לו די חומר חבישה ותרופות וכי בירכתיים מתארגנים לקראת ההוראה לנטוש את האניה, כך שברגע שתתקבל ההוראה, יורידו את הפצועים בצורה מסודרת.

„פקדתי להשכיב את הפצועים קשה, לכסות אותם בשמי-כות, להשקות אותם (אלה שלא היו פצועי בטן), הצבתי עליהם שמירה, הוריתי לשים לידם חומרים צפים ולהיות מוכנים להוריד אותם במהירות למים. כמו כן הקפדתי כי על כל פצוע קשה יהיו שני אנשים שיהיו צמודים אליו“.

סגן נתן: „מצאתי את עצמי עף באויר ולאחר מכן נחתתי במים. ניסיתי להתרחק בשחיה מן האניה אך הרגשתי שרק הידיים עובדות ואילו הרגליים ממאנות להשמע להוראותי. הן פשוט היו תלויות עלי. הוצאתי קצת אויר מחגורת ההצלה כדי שאוכל להתקדם ביתר קלות. מסביב היה חושך מוחלט, קצת מפחיד. פגשתי במים את סרן איציק שנתלה עלי ומלמל כל הזמן את שמי. החגורה שלו לא היתה מנופחת כלל והוא עשה מאמצים נואשים כדי להשאר על פני המים. התקרבתי אליו. ניסיתי לנפח לו את החגורה, אך לא הצלחתי. ראיתי לידי במקרה את וס"ר בן-דוד, ובכוחות משותפים ניפחנו לאיציק את החגורה.

לא הספקתי להתרחק יותר מ-20 מטר מהאניה, כששמעתי התפוצצות מכיוון האניה. הרגשתי שהמים דוחפים כלפי מעלה, אני מתקפל ונוחת חזרה. המשכתי להתרחק. מצאתי קבוצה של קצינים וחיילים אחדים. התחלנו לרכז סביבנו

רות, טפחתי על השכם, לטפתי ראש והרבצתי חיוך, די רטוב. היו כאלה שחשבו שאני בא מאחור ורוצה להטביע אותם. התחלנו לשיר. לא זוכר כבר מה שרנו אבל כל מיני שירים בלי מילים רק לה...לה...לה... בשלב זה ראיתי את המטוס הראשון מתקרב".

סג"מ בן-ציון: — היינו כבר בתנופה של שחיה מהירה. ראיתי מטוס מנמיך מאוד טוס. הדילמה הגדולה שלי היתה: מיג 21 או מיראז'. הם דומים. היה לי פנס מחובר לחגורת ההצלה שלי וגם לאחרים היו פנסים כאלה. נתתי הוראה לא לאותת עד שנהיה בטוחים של מי המטוסים. בזמן פגיעת הטילים ובמשך כל הזמן לאחר מכן הייתי באיזור הירכתיים וכלל לא ידעתי מה קורה בחרטום. מכאן, שלא יכולתי לדעת שהוקם קשר מן האניה וכי נשלחו מסוקים לעברנו. לאלה שידעו, להם היה אולי צריך להיות ברור שאלה מטוסים שלנו. לי לא. לכן הססתי מאוד גם לאתר שראיתי נורד טס נמוך מעל פני המים.

„ביעף השני של הנורד כבר לא היה ספק. ראיתי את האור תיזת 4X על הכנף. הנורד החל לזרוק סירות הצלה למים. שתי סירות נפלו בקרבתנו. אחת כ-100 מטר מאתנו והשניה רחוק יותר. התחלנו לחתור. היה קצת קשה לזוז עם כל הארמדה שהיתה לידי. שלחתי שני שחיינים לכיוון הסירה, עוד לא הספיקו אלה להתקרב אליה וכבר ירד מסוק וכלי שום שהיות אסף אותם אליו.

„איכשהו הצלחנו להגיע לסירה. איך, אני לא יודע. את הפצועים בינוני וקל העלינו לסירה. את הפצועים קשה, השארנו במים. כי אסור היה להזיז אותם. מה שפחות יוזזו, יותר בריא בשבילם”.

„הופיעו מעלינו מסוקים. בשלב ראשון פיינו את הפצור עים קשה: רס"ר ברק, רס"ר גל בוע, ואחרים. עבר זמן רב והמסוק לא מופיע פעם שניה. בינתיים אתה מרגיש משהו נוזל בתוך החולצה ומתחלק על כל הגוף. זה לא זיעה, גם לא מים. דלק דביק ומלוכלך, החודר לכל פינה בגוף וגם לפה.

„בשעה 03.00, ביום ראשון, 22 באוקטובר, אחרי 8 שעות במים הגיע אלינו היעף האחרון של המסוקים ונדמה לי כי אני עליתי אחרון למסוק.

„פינו אותנו לחוף רומני. קיבלנו שם שינלים, מעילי רוח יבשים ושתייה חמה. היה שם גם רופא במקום. ראיתי שיודעים לדאוג לחברה. אבל כנראה שלא היו להם שם מספיק בגדים, כך שנתנו לנו בגדים של בנות. די משעשע. מהחוף פונינו במכוניות לאל-עריש ומשם במטוסים למרכז הארץ”.

רב"ט דהאן רפי: „מטוס הנורד נפנף אלינו בכנפיו וזרק סירות הצלה. הסירות נפלו לא רחוק מאתנו, אך אי אפשר היה להגיע אליהן כי היו אתנו פצועים קשה מאוד. שמרנו כל הזמן לא להפרד אחד מהשני, רק לא להשאר לבד. החזקנו יד ביד 5 שעות ועד שנדמה היה לי כי ידי התאבנה. הנורד עבר מעלינו עוד פעמים אחדות ולבסוף זרק סירה שנפלה לא הרחק מאתנו, כ-50 מטר.

שחינו לעברה.

„העלנו פצועים. היה די צפוף שם, למעלה, נוסף לכל זאת חדרו מים לסירה. בשעה 0100 בערך ראיתי לידי את המנוף המושיע שהורד מהמסוק. אחזתי בו ואט אט הועלתי אל בטן המסוק”.

טור' פרידמן אברהם ז"ל

רס"ר בני שבתאי ז"ל

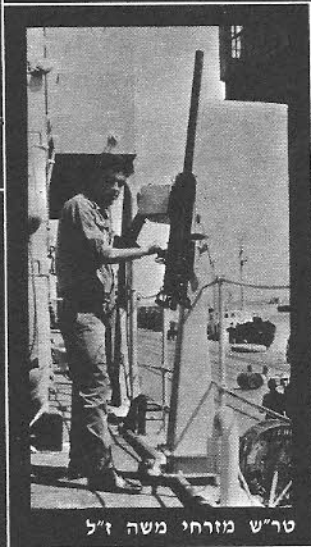
רב"ט דוד אליהו ז"ל

סמל קנטרוביץ אברהם ז"ל

סמל קלנברג אריה ז"ל

טר"ש מזרחי משה ז"ל

רב"ט נוורו רמי ז"ל

סמל ווינגולד ראובן ז"ל

רס"ר כספי אברהם ז"ל

רב"ט מיצור מנס ז"ל

סגן כהן אברהם ז"ל

טור' סגל חיים ז"ל

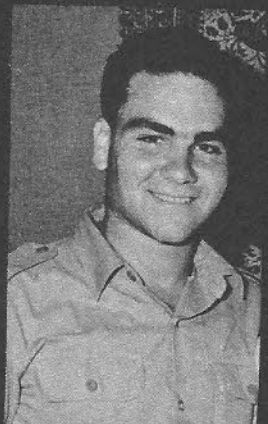
רב"ט צלניק שמואל ז"ל

רס"ל כהן יגאל ז"ל (מנימין) ורס"ר בן עמי רפאל ז"ל

רב"ט אורן צבי ז"ל

סמל כהן יעקב ז"ל

רב"ט סושין דב ז"ל

סמל שוורץ אריה ז"ל

רס"ן ברנע יהושע ז"ל

רב"ט אשכנזי משה ז"ל

רב"ט מזרחי משה ז"ל

רס"ר נאור אלי ז"ל

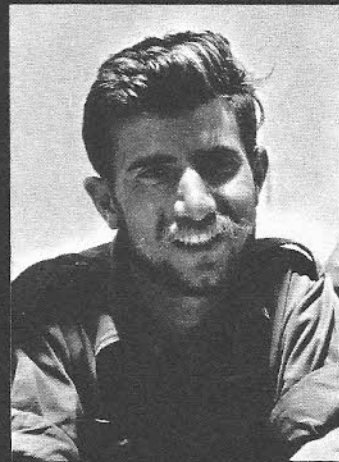
טור' קליין נתן ז"ל

רב"ט ריקין אליהו ז"ל

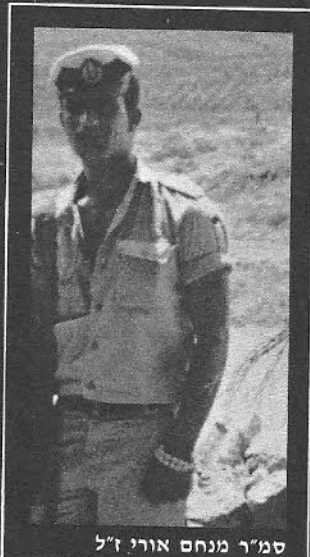
רס"ל מרקוביץ' יהודה ז"ל

רס"ר שטרמר יצחק ז"ל

טור' וודניצקי יוסף ז"ל

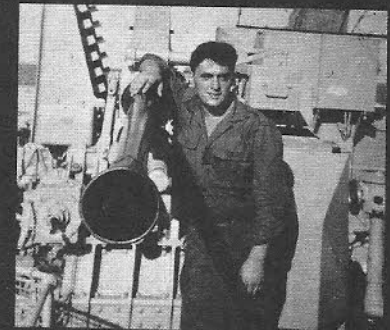
סמ"ר מנחם אורי ז"ל

סמ"ר סבן רחמים ז"ל

סמ"ר כהן מנחם ז"ל

סמל ליפ יעקב ז"ל

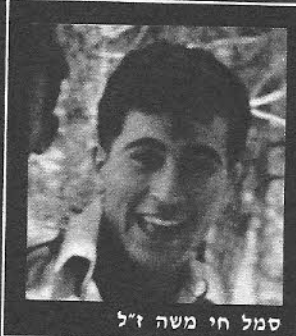
רב"ט פלוריאן יוסף ז"ל

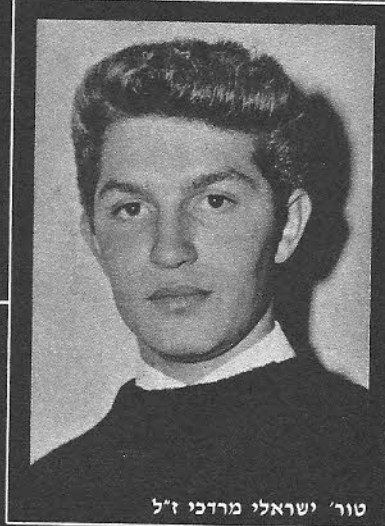
רב"ט נסטור אלכסנדר ז"ל

רס"ל גולדנברג יוסף ז"ל

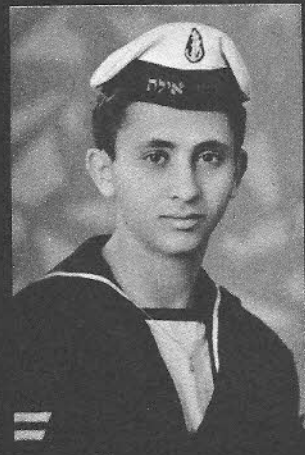
סמל חי משה ז"ל

טור' ישראלי מרדכי ז"ל

סמל אובולונורסקי יעקב ז"ל

רב"ט עורקבי צדוק ז"ל

רס"ן בר-בסט יהודה ז"ל (מימין) וסגן לוי דוד ז"ל

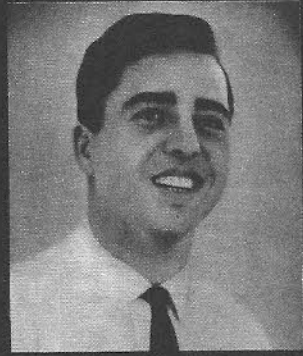
רב"ט מהן אלכסנדר ז"ל

רב"ט אברהייט יעקב ז"ל

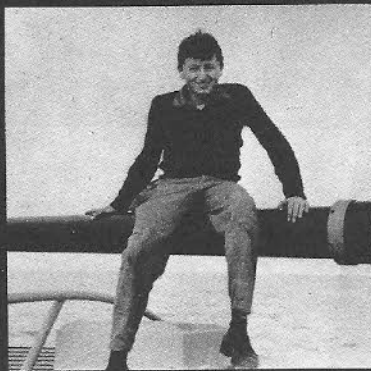
רב"ט קופל טיבריו ז"ל

סמל ברקוביץ משה ז"ל

רב"ט שטינבוך משה ז"ל

רב"ט פלומניק יעקב ז"ל

קרבנותיה של אח"י אילת

רביט נולד 1946. שרת באח"י אילת	סגן נולד 1938. שרת בפלגת הטרפדות, באח"י נגה ובאח"י אילת	סמ"ר נולד 1945. שרת באח"י אילת
סמל נולד 1947. שרת באח"י אילת	רביט נולד 1947. שרת באח"י נגה ובאח"י אילת	טור נולד 1948. שרת בפלגת הטרפדות ובאח"י אילת
רביט נולד 1947. שרת ביחידת קשר וגילוי, מספנה, אח"י אילת	רס"ל נולד 1933. שרת באח"י משגב, באח"י חיפה ובאח"י אילת	רביט נולד 1947. שרת באח"י חיפה ובאח"י אילת
רביט נולד 1948. שרת באח"י אילת	סמל נולד 1947. שרת באח"י חיפה, ביחידת קשר וגילוי ובאח"י אילת	רביט נולד 1947. שרת באח"י אילת
רס"ן נולד 1938. שרת במספנת חיל-הים, באח"י יפו, באח"י חיפה ובאח"י אילת	סמ"ר נולד 1945. שרת בשיטת הצוללות ובאח"י אילת	רביט נולד 1948. שרת באח"י אילת
רס"ר נולד 1934. שרת באח"י מזנק ובאח"י אילת	רס"ר נולד 1931. שרת באח"י יפו ובאח"י אילת	רביט נולד 1947. שרת באח"י חיפה ובאח"י אילת
רס"ר נולד 1936. שרת באח"י משגב ובאח"י אילת	סגן נולד 1946. שרת באח"י אילת	טור נולד 1949. שרת במפקדת חיל-הים ובאח"י אילת
רס"ן נולד 1926. שרת באח"י מבטח, אח"י משגב, באיזור ים-סוף, באח"י חיפה, מפקדת חיל-הים, בסיס ההדרכה, אח"י אילת	סמל נולד 1947. שרת באח"י אילת	רביט נולד 1947. שרת באח"י אילת
סמל נולד 1934. שרת באח"י אילת	רביט נולד 1943. שרת באח"י אילת	רביט נולד 1949. שרת באח"י אילת
רס"ל נולד 1939. שרת במספנה ובאח"י אילת	רביט נולד 1949. שרת באח"י אילת	טור נולד 1947. שרת באח"י חיפה ובאח"י אילת
רביט נולד 1947. שרת באח"י חיפה ובאח"י אילת	סמ"ר נולד 1946. שרת באח"י אילת	סמל נולד 1942. שרת באח"י חיפה ובאח"י אילת
טור נולד 1948. שרת באח"י אילת	רס"ל נולד 1941. שרת באח"י אילת	סמל נולד 1948. שרת באח"י אילת
סמל נולד 1947. שרת באח"י יפו ובאח"י אילת	רס"ר נולד 1934. שרת באח"י יפו, בפלגת הטרפדות ובאח"י אילת	רביט נולד 1948. שרת באח"י אילת
סמל נולד 1946. שרת באח"י אילת	רביט נולד 1947. שרת באח"י אילת	רביט נולד 1948. שרת באח"י אילת
טור נולד 1949. שרת באח"י אילת	רביט נולד 1948. שרת באח"י אילת	רס"ר נולד 1941. שרת באח"י אילת

הלילה האחרון של אח"י אילת

צעירים, שזה לא-כבר סיימו את קורס החובלים — מגלים תושיה עילאית, כאילו היו מנוסים מאז ומתמיד בפעולה על סיפונה של אניה המותקפת בטילים. מלחים רבים מוצאים עצמם במים מובילים רפסודה עמוסת פצועים מאיזור הירכתיים לאיזור החרטום. אלה שלא נפגעו תומכים בפצועים. „הגורת-ההצלה שלו נקרעה, כנראה מרסיס. הורדתי את שלי ונתתי לו. האמנתי כי אני עצמי אסתדר איכשהו“.

בינתיים מוקם קשר עם אחת מיחידות צה"ל בסיני. התקוה מתחזקת; תגיע עזרה. „ברור היה לי כי לא שכחו אותנו, כי יש דואג לב“.

„קשר חי“ מתקיים בין החרטום לירכתיים, בדמותו של איש צוות הזוחל על שברי-מתכת לוהטים, מדלג על פתחים הפעורים בסיפון ומדווח למפקד על המצב בירכתיים, המפקד מורה לו להכין את המלחים בירכתיים לנטישת האניה. באותה עת מתרכיזים אנשי הצוות בחרטום לשם תדריך לקראת פינוי האניה, התדריך כולל הוראות בדבר נטישה נכונה והתנהגות במים.

האניה, בנויה כידוע, מדורים מדורים, כל אחד ממדוריה אטום לחדירות מים, וכן מופרד הוא לחלוטין מן המדורים הסמוכים לו. ציפתה של האניה תלויה, בין היתר, באטימות המדורים השונים ובכושרו של הצוות לאתר תקלות, לאבחנן ולבודד את החללים בהם נשקפת סכנת הצפה. „המצב למטה היה קשה למדי. ברור היה לי כי כושר-הציפה של האניה כולה תלוי בפעולתי. המים הגיעו כמעט עד למתניים, אך הצלחנו לאטום את המדור ולודא כי המים לא יעברו לתאים שליד מדור זה“.

הלילה שירד בינתיים, כאילו שימש תפאורה-בשחור להופעת הטיל השלישי מכיוון פורט-סעיד. משפגע טיל זה באניה, כל מה שנותר בה שלם — נהרס. נטייתה של האניה גדלה והולכת — עד ל 16° . אין להלך הליכה ישרה על הסיפון; הכרח להתאים את הטיית הגוף לנטייתה של האניה. פקודת הפינוי ניתנת. האנשים מתרחקים במהירות מן האניה. ברור להם כי ככל

מבט על פורט-סעיד מבעד למשקפת חדל מהיות חוויה מסעירה, כפי שהיה הדבר לפני מלחמת ששת הימים.

משקבע קו הפסקת האש בין ישראל לבין מצרים — לאחר המלחמה — צפונית לחוף המצרי, ניתן היה לחזות בנמל, על כל מתקניה, ביום של ראות טובה, כמו מונחים היו על כף היד.

21 באוקטובר. סיור נוסף של אניית חיל-הים הבא להפגין את נוכחותנו בים ולהוכיח את ריבונותנו הלכה למעשה. אח"י אילת מצויה היתה בכוננות מוגברת. המפקד ניצב על הגשר, הצוות — בעמדותיו. השעה 17.30, סמוך ליציאת השבת; האניה מתיצבת על קורס דרומי. 17.32: גוף זוהר בצבע כתום נראה מכיוון פורט-סעיד ומתיצב בגובה רב. תוך שניות ספורות מוזהה הגוף ע"י קצין-המשמרת, ולאחריו ע"י מפקד האניה — כטיל.

דומה היה כי הפעם משמיעים פעמוני-האזעקה את צלצוליהם ביתר שאת. המלחים כולם בעמדות, נכונים לתגובה.

„באותו רגע דימינו כאילו מתרוממת האניה כולה באויר“ — כך הם סיפרו. מעוצמת הפיצוץ נפגע כל חלקה האמצעי של האניה; המכונות יוצאות מכלל פעולה, וכן נפגעת מערכת הקשר. האניה נוטה שמאלה בחזקה, והארובה צונחת על הסיפון. כעבור זמן קצר, מגיח מכיוון פורט-סעיד ללא כל אתראה מוקדמת, טיל שני — המכוון אף הוא היישר אל האניה. טיל זה גורם בה לנזקים ניכרים, אך רוח אנשי הצוות אינה נופלת.

ברמקול שבידו מרגיע המפקד את אנשי הצוות: „אין מקום לבהלה, האניה מחזיקה מעמד, בקרוב נקבל עזרה“. פינוי הפצור עים מתחיל. ידיהם של הרופא בחרטום ושל החובש בירכתיים עמוסות עבודה. השריפה שפרצה באיזור המטבח מאותרת מייד.

מעשי גבורה והקרבה עצמית שזורים כחוט השני בפעולות הפינוי וריכוז הפצועים. מתנדבים מבין אנשי הצוות מתיצבים בפני הקצינים — ודורשים כי יעסיקום בפעולות ההצלה. קצינים

צליל צרוד של שירה שובר את הדממה מסביב וכאילו מפיג את הקור העז. השירה נישאת. מרחפת על פני הגלים, מחממת. זמזום דק בין שיניים רועדות מקור — הופך לזמר של-ממש. „הסתחררתי: חשבתי על הבחורים הללו, על מצבם הקשה — שעל אף חומרתו, ואולי בגללה, בוקעת שירה מגרונותיהם.“

יתרון נוסף לה, לשירה: אט אט האנשים מתקבצים ושוחים לכיוון ממנו נשמע הקול ומתקרבים כך זה לזה.

השחר עולה. הלילה הופך יום. נורים המוטלים מן המטוסים מסייעים לטייסי חיל-האוויר בפעולות ההצלה. „כל הכבוד לטיי-סים. הם נמצאו תחת לחץ עצום, פעלו במהירות ובמסירות מופלאה. הם עשו הכל כדי להקל עלינו.“

בחוף רומני מצפה עזרה ראשונה. מלווים במבטים של הערצה, ואהדה, אך עם זאת גם של זעם — מגיעים ראשוני הני-צולים לחוף, מחליפים את בגדיהם, נהנים ממשקה חם ומובלים לבתי-החולים, לטיפול רפואי.

לילה שייזכר לעד.

שיתרחקו מהאניה — כן ייטב. גילויי העזרה ההדדית במים הם נושא למשוררים לענות בו; מה היה הכח שהניע מלח להקדיש את כל מאמציו לא להצלתו שלו, אלא למלח אחר, שליטו במים. מה היה הכוח שהניע קצין במים להסיר מגופו חגורת-הצלה, אשר בלעדיה מעטים סיכוייו שלו להינצל — ולמסרה לידידו, שחגורתו נפגעה מרסיס; או מה גרם לו לרס"ל צבע, לשחות שעות אחדות כשראשו במים והוא נושם במקוטע דלק מהול באויר — על-מנת לאפשר לתותחן שעל גבו שחיה נוחה ונשימה טהורה.

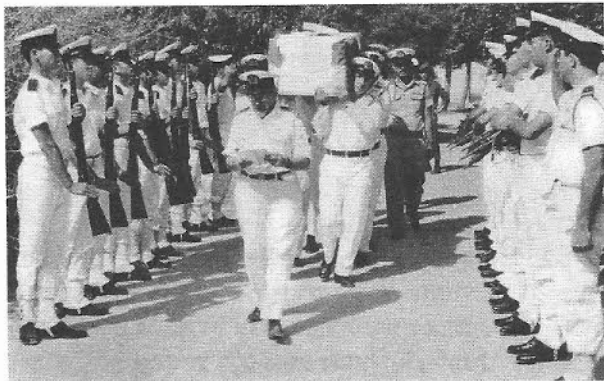
וכמו לא הסתפקו המצרים בשלושה טילים, והנה מתפוצץ טיל רביעי במים, ליד הניצולים השוחים, ופוגע אנושות ברבים מהם. חרטום האניה מזדקר לשמיים כאצבע מאשימה מתריעה: בהתקפה שפלה, קיפחו מלחים חיהם בהגנת חופי המדינה.

דברי ניצולים בלא ציונות: „כאב צרב את לבי. באותם רגעים לא נותר לי דבר בעולמי.“

„אניה ובית — חד הם“; „דימיתי או כי חרב עולמי — אין לי לאן לשוב.“

בדרכם האחרונה

לזכרם

בעמוד זה מפרסמים אנו בתים אחדים מתוך שירים רבים שהגיעו למערכת והמסמלים, אולי יותר מכל, את המשקע העמוק שנותר בלב העם לאחר טיבוע אח"י אילת.

המערכת

כי אילת המשחטת היתה ואיננה
ודגלה מתנוסס לו אי שם במצולה.
כי אילת הספינה ממשיכה, מפליגה ...
על גלים הגואים בלבה של אמה.

י. ברזילי

לזכרה של משחטת נרפינה ראשנו
ודם נעמד על קברות חללינו!
כי דם שגשפך ונמהל במי ים
לנצח יגון בהסטורית העם ...

נגזר שנמות, אף קברנו –
על טעם מותנו מעיד
ביום מהלכות ספינותינו –
מחופה עד גבול פורט-סעיד.

שתיקת עולמים פה מולכת
אנחנו איננו נושמים ...
משחטת פה לנו מצבת
ועשב היס – כפרחים ...

יובב כץ

... והיא אומרת! מלחי, הו, מלחי האמיצים / ראיתי את עיניכם
מול המים הפורצים / ראיתי אתכם באגרופים קפוצים / שומעים
"לנטש את האניה" והמימה קופצים / ראיתי את הבהובי חגורות
ההצלה / החובקות זו את זו בתוף האפלה / ראיתי את המבטים
הזועמים והקרועים / שמעתי את קריאות הטובעים והפצועים /
וראיתי איך הכל עוצרים נשימתם / עת אנה שוקעת אל תהומות
הים / ואולי מתר לומר לכם ברגע זה של דומיה / זאת אני
שנטשתי אתכם, אף לא אתם נטשתם את האניה ...

... כף דברה האניה ותשקט המצולה / ורק תרניה נעו עוד
בתוף האפלה / והיא מתוף התהום כאנדרטה עולה / ונעבר
על פניה שר-הים בלאט / נבט לאנית חל הים אילת / ניאמר
לחלליה דמומי הפנים / זה ההבדל בין נצחון האמיצים לנצחון
הפחדנים ...

מתוך שירו של חיים חפר
שפורסם ב"ידיעות אחרונות".

אילת לעד

הדים בציבור על טביעת אח"י אילת

המשחתת, "אילת" היתה מכונת מלחמה מושלמת. אף כי היתה דקת-גזירה וצנומה להדאיג, היא היתה מצויידת במנגנון משוכלל, שנועד, "לייצר" הרס וחורבן. קודם-כל, היתה לה מהירות פראית, שעוררה השתאות ותדהמה אצל כל מי שראה אותה שועטת במלוא כוחה. שני מדחפיה היו מקציפים את המים כשני מערבלי-ענק, שהיו נעוצים עמוק-עמוק מתחת לאדווה הלבנה של מיי-הים. חרטומה היה מודקר או גבוה-גבוה מעל פני המים וכל מסמרותיה רוטטות בתוך האמבט של קצף סוער, שגאה וכיסה את סיפון-הירכתיים. היו לה שתי טורבינות עצומות, שסיפקו למועיה עצמה לא-תאומן של 40 אלף כוחות-סוס. עם כוח אדיר כזה היא הגיעה למהירות של 31 קשרים (כ-60 קמ"ש), כמהירותה הממוצעת של מכונית רגילה על כביש. אולם, מכונת-לחימה משוכללת כזו, אינה מושלמת, אלא אם כן מפעיל אותה צוות מלוכד ונועז, המכיר בה כל מתג וכל כפתור. וכזה צוות היה לה.

החיל שלי

כזו היתה אוניית-הדגל של הצי — וכאלה היו מלחיה. באוקטובר האחרון, בתול המועד סוכות, כאשר ירדה למצולות מול חוף פורט-סעיד, בכתה כל הארץ וקדרו פני השמים. היתה זו אחת האבידות הגדולות והיקרות ביותר שידע צה"ל מעודו, מה גם שאל העצב והשכול נתווספו גם הזעם והחרון. כי הטבעתה של המשחתת האדירה נשאה אופי של רצח מן המארב, שבוצע בקור-רוח, ללא התגרות, על-ידי מוגיילב ושפלירות.

אסונם של, "אילת" ואנשי-צוותה עורר, מלבד גלים של מחאה ורוגז, גם גלים של התעוררות לאומית והשתתפות בצער. לא רק מכל קצוות-הארץ, גם מכל רחבי-תבל, זרמו מכתבי-תחנונים ומברקי-עידוד אל מפקדת חיל-הים. תינוקות של בית-רבן, אנשים ומוסדות, נחלצו למיפעל ספונטאני של התרמה, שלחו כספים לחשבון, משחתת אילת-2, למרות ששום דובר מוסמך לא רמו אפילו על כוונה לרכוש משחתת חדשה.

הנה, למשל, הילדה נורית שפיצר, תלמידת כיתה ג' של בית-הספר "ניר-עציון" בפתח-תקווה. היא תרמה, "רק" 5 לירות. לא היה לה יותר. במכתב שציירה כתבה, בכתבי-ידה העגול והילדותי: "אני עושה זאת לזכר החיל שלי, משה אשכנזי אשר איננו... שלחתי כרטיס-ברכה לחיילים לפני ראש-השנה וברכתי הגיעה אל משה ז"ל. קיבלתי ממנו כרטיס חזרה, עם סמל חיל-הים ממתכת. שמחתי מאוד! כתבתי לו מכתב ארוך וציפתי לתשובה. ועכשיו אני יכולה לחכות... בכיתי כל-כך הרבה, אבל מה מועילות הדמעות?"

שורות כגלים

ילדה אחרת, אילת משלר בת ה-10 מגבעת בית-הכרם בירושלים, ציירה אל תרומתה שיר שחיברה: "המשחתת, אילת" / איך אבדה המשחתת / בסיוור שיגרתי בים-התיכון / אבדה אבדה ואיננה / המצרים המצרים / איך העזו לשגר טילים / בתמיכת הרוסים...". בעוז וייס, מכיתה ב' של בית-הספר הממלכתי בטבריה, כתב אל מפקד חיל-הים, אלוף שלמה אראל: "שלומו היקר! אני משתתף בצערך על מות אנשי, המשחתת אילת". אני בטוח שאין אמת בטענת המצרים שחדרנו למים הנוטלים שלהם וזה רק הואנה לפתוח באש...".

הילדים בני ה-10, אריה ארדעי ומנחם לוינסקי משכונת בית וגן בירושלים, שלחו למפקדת חיל-הים את הכנסותיהם ממכירת אתרוגים לפני חג-הסוכות. כתבו השניים: "הרווחנו כסף ממכירת אתרוגים. מקווים ש-18 ל"ז יעזרו לרכישת משחתת חדשה". בכתבי-יד מוסלסל כתבה הילדה שושנה ליכטהווי מחיפה: "אני גרה על הכרמל וביתי צופה על גמל-חיפה כולו. לעיתים קרובות היינו,

אחי הצעיר ממני ואני, רואים את המשחתת, אילת' עוברת והיינו עוקבים אחריה בהתלהבות, כשאנו גאים בחיילינו האמיצים המשיטים אותה. איך יכול להיות שלא נראה אותה יותר?"... אך מבין מאות מכתבי-הילדים, המרגש ביותר, הוא, "מכתבם" של ילדי הגן מכפר-מימון. הם אספו את הכסף שקיבלו מאמא'לה לקנות מסטיק וארטיק. שתי לירות, ועשרים ושבע אגורות! הם הכניסו את כל הכסף הזה למעטפה גדולה וצירפו ציור צבעוני עם הערת הגננת: "לרכישת משחתת חדשה".

מזעזע במיוחד הוא מכתבה של ילדה מניר-גלים, תלמידת כיתה ד', שהיא, כמסתבר, קרובת-משפחה של שני האחים, אברהם ויעקב כהן, שניספו באסון, "אילת". כתבה הילדה דינה קליין, "לא חשוב למי מאלה שניצלו":

"הנה דודי אברהם כהן מת, נהרג וגם אחיו יעקב מת נהרג. צער בלבי, אך גם שמחה שאתה נשאתה בחיים. הטילים האיומים פגעו עוד ב-50 איש ולא רק בדודים שלי. בלווייה שלהם היו יותר מ-40 אלף איש וכולם בכזו שרים באו וגם המפקד של צה"ל בא גם-כן ועוד הרבה אנשים חשובים. אבל אני חושבת לא רק על אלה שנהרגו ומתו. אני חושבת גם עליך, שאתה גיבור וניצלת".

נאות בלב

והיו ילדים שבהרו לצרף לתרומותיהם לא מכתבים, כי אם ציורים, שביקשו לתאר את גודל האסון כפי שהצטייר בדמיונם. אך לא רק הילדים שפכו את ליבם בצד תרומותיהם. רבים המבוגרים, שטרחו וצירפו אל המחאותיהם שירים שחיברו. בין עשרות כותבי השירים לזכר המשחתת, בולט במיוחד שירו של הכוכב העולה בשמי הפזמונאות בארץ, יובב כץ, אשר אחדים משיריו, "חתמו קבע" במיצע-הפזמונים הישראלי. כתב יובב, בין השאר: "נגזר שנמות, אך קברנו — / על טעם מותנו מעיד / בים מהלכות ספינותינו / מחיפה עד גבול פורט-סעיד /".

כתב אחר, ישעיהו ברזילי, מקרית-מוצקין: "כי אילת המשחתת היתה ואינה / ודגלה מתנוסס לן אי-שם במצולה / כי אילת הספינה ממשיכה מפליגה... / על גלים הגואים בליבה של אומה". עיון בתיק עב-כרס, המצוי במפקדת חיל-הים, מגלה גם מכתב של עובדי חדר-הניתוח בבית-החולים המרכזי לנגב. מתוכנו של המכתב מתברר, כי כותביו זכו בפרס של אלף לירות, שהוענק לצוות שהצטיין ביעילותו ובמסירותו בעת מלחמת ששת הימים. מכתב זה מסתיים, כמובן, במילים: "רצ"ב אנו מעבירים לכם צ'ק ע"ש 1,000 ל"ז, כתרומה לרכישת המשחתת

רעיון מקורי

ובצד הכותבים מישראל — מאות מכתבי תורמים מחו"ל. הגדיל לעשות אחד מהם, יוסף סוריאנו מיוהנסבורג, אשר הגה רעיון-התרמה מקורי. הוא החליט על מיפעל, "שקל" לרכישת משחתת חדשה. לפי תוכניתו, ערכו של כל שקל יהיה לירה שטרלינג. הוא טילפן אל עשרים ממכריו, מברר להם, "שקלים" וקיבל מכל אחד מהם הבטחה, כי יטלפן אל עשרים מכרים אחרים, כדי שיקנו, "שקלים" ויטלפנו, כל אחד לחוד, אל עשרים מכרים, אחרים, כדי שיקנו שקלים ויטלפנו — וכו' וכו'. "עסק" זה עדיין מתגלגל בכל רחבי אפריקה והסכומים הולכים וגדלים...

זהו רק קומץ קטנטן, מתוך ים המכתבים שהציף את חיל-הים. אוסף מרשים זה מוכיח, כי חג-הסוכות האחרון היה אבל לעם ישראל. אין ספק, כי המראה של נד המים השואג, המסתער על אח"י, "אילת" וקובר אותה תחתיו יוסיף להרעיד את האתרוגים, וישלה את הרוח הבאה מן הים להשמיע קינה בין עפאי הסכך.

אורי פורת, "ידיעות אחרונות"

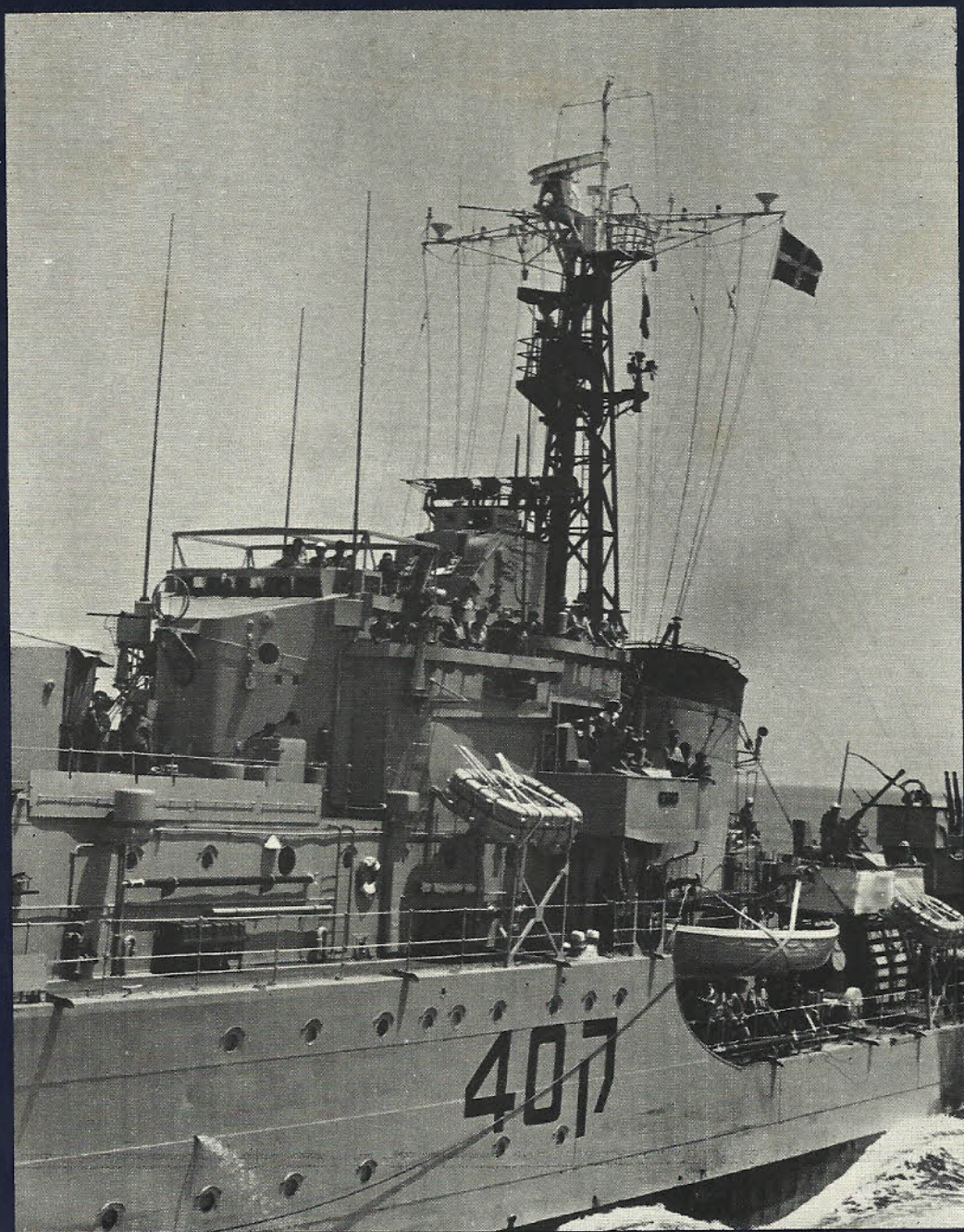
העידן החדש

בטאון חיל הים

87'ס

הערכות ים

בטאון חיל הים